

משנת השבוע

פרשת בלק תשפ"ה
[שנה י"ד - גליון ל"ח]

דברות קודש

שיעור הלכה

ניצוצי הדף

מאת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברות קודש

ליקוטי מגיד משנה

מצוה יומית

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

הילולא דצדיקא

א געדאנק פון פרשה

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

מרא"מ בספרי משנ"ה

מערכת המשנה

מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

תוכן הענינים

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה . ג

מצוה יומית..... ז

ליקוטי מגיד משנה..... ט

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ..... יא

שיעורי הלכה..... כב

מראי מקומות ללימוד דף היומי..... כז

ניצוצי הדף..... כט

מערכת המשנה..... מא

הילולא דצדיקא..... מג

מגיד משנה לנוער..... מח

לימוד מצוה יומית

ערב שבת:	ט"ו תמוז
מצוה רכו:	שלא לכחש ממוז
שבת קודש:	ט"ז תמוז
מצוה רכו:	לא תשקרו

פרשת פינחס

יום ראשון:	י"ז תמוז
מצוה רכו:	שלא להשבע לשקר
יום שני:	י"ח תמוז
מצוה רכו:	לא תעשוק את רעך
יום שלישי:	י"ט תמוז
מצוה רכו:	איסור גזל
יום רביעי:	כ' תמוז
מצוה רל:	לא להליץ שכר שכיר
יום חמישי:	כ"א תמוז
מצוה רלא:	שלא לקלל

אונגוואר

יצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות

1578 53rd St

Brooklyn, NY 11219

לשלוח תגובות והערות

בכל עניני הגליון בפאקס

718-851-2660

לקבל הקונטרס באי-מייל:

KHALUNGVAR@GMAIL.COM

קול אונגוואר

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

605.477.4427

♦ נא לשמור על קדושת הגליון

דברות קודש

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

פרשת בלק תשל"ה

[ר' יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים] אנשי צורה הם, זיל גביהון דליברכוך. אזיל לגבייהו אמרו לי' יהא רעוא דתזרע ולא תחצד, תעייל ולא תיפוך, תיפוך ולא תעייל, ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך, לבלב פתורך ולא תחזי שתא חדתא. כי אתא לגבי' אבוה א"ל לא די שלא ברכו אלא גם קללוהו קללות ח"ו.

א"ל הנך כולוהו ברכתא ניהו, תזרע ולא תחצד - תילוד בנים ולא ימותו. תעייל ולא תיפוך - תעייל כלתא ולא ימותו ולא לימותו בנך דליפקין. תיפוך ולא תעייל - תוליד בנתא ולא ימותו גברייהו וליהדרו לותיך. ליחרב ביתך וכו' דהאי עלמא אושפיזך וההוא עלמא ביתא, דכתיב "קרבם בתימו לעולם" (תהלים מט:יב), אל תקרא 'קרבם' אלא 'קברם'. לבלב פתורך בבני ובנתא, ולא תיחזי שתא חדתא - דלא תמות אינתך ולא תנסב אינתתא אחריתי, ע"ש.

מבואר דהברכה תלוי בהכוונה, שאפילו אומר בלשון קללה, אם מכויין לברכה הרי הוא נתברך, וכן להיפך חלילה הרי חלה הקללה. והנה אמרו ז"ל (סנהדרין קה:) דכל הברכות שבירך בלעם לישראל נהפכו לקללות חוץ מ'מה טובו אהליך'.

וז"ל, א"ר יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה הי' בלבו, ביקש לומר

וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו" (כד:א). ועיין תרגום יב"ע, למדכר עליהון עובדא דעיגלא דעבדי תמן. ונראה דלכאורה למה ברכן פה אחר דלא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, כיון דראה 'כי טוב בעיני ה' לברך' לא הי' לו לעשות דבר, לא לקוב ולא לברך, וצדק בזה בלק.

והנראה דלעיל כתיב "ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא" (כב:יב), ופירש"י ממדרש תנחומא (פ' בלק סי' ו') דאמר בלעם א"כ אקללם במקומי, א"ל [הקב"ה] "לא תאור את העם", א"ל [בלעם] א"כ אברכם, א"ל [הקב"ה] אינם צריכין לברכתך, "כי ברוך הוא". משל אומרים לצרעה לא מדובשך ולא מעוקצך, ע"כ.

והדברים מתמיהים, שבא בלעם לקללם ומיד מבקש א"כ אברכם. למה לו ברכה זו לברכם, ואין לך הפכפכן יותר מזה. ואמרו ז"ל שנאתו [של בלעם לבני] גדולה משל בלק. גם משל הצרעה אין להבין, דלא מדובשך ולא מעוקצך, אבל דבש בלי עקיצה ודאי רוצה, והכ"נ הברכה הוא דבש בלא עקיצת הקללה, ולמה לא.

והנלפענ"ד לפמ"ש (מור"ק ט:) דא"ל רשב"י לבריה, אנשים הללו

מהברכות יתהפך לקללות כאשר בעונה"ה נתקיים.

והנה אמרו "מה טובו אהליך" לא נתהפך לרעה, וצ"ב למה דוקא ברכה זו לא נתהפכה. ונראה דברכה זו התכוין בלעם כפשוטה, דבלעם כוון אותה שהוא לרעה להם שיהיו יושבי אהל כיעקב איש תם יושב אהלים ולא יהיו יוצאי השדה, ועי"כ ממילא יכלו שונאיהם של ישראל ולא יהיו להם תקומה. וע"ד שאמרו (חולין צב.) ליבעי רחמים איתכליא על עליא, [פי' החברותא: האשכולות יבקשו רחמים על העלין], דאילמלא עליא, לא מתקיימין איתכליא [וכך מסייעים כל חלקי עם ישראל לתלמידי חכמים]. וחשב אותו רשע ג"כ הכי.

ועיין ת"י כמה יאווין הינון בתי מדרשיכון במשכנא די שמש בהן יעקב, ועכ"פ התכוין לברכם שכולם יהיו מיושבי בביהמ"ד. ולכן שינה בלשוננו ואמר 'אהליך יעקב' שהוא פשוטי המון עם, ו'משכנותיך ישראל' שהם בני עליה ותרוייהו בירכם בביהמ"ד. ולכן ברכה זו נתקיימה ולא נהפכה. מיהו בגמ' סנהדרין, אמר ר"א מברכותיו של אותו רשע אתה למד מה הי' בלבו, ביקש לומר לא יהי' להם בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו', ועיין בעה"ת כאן.

א"י "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, דיש לדייק למה לא אמר "מה טובו בתיך יעקב" ולמה ברכם באהלים. ונראה לפ"מ דאיתא בירושלמי (שקלים פ"ה ה"ד) מאמר החכם שראו בתי כנסיות גדולות, אמר כמה ממון שקעו אבותי כאן,

שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, "מה טובו אהליך יעקב". לא תשרה שכינה עליהם, "ומשכנותיך ישראל". לא תהא מלכותן נמשכת, "כנחלים נטיו". לא יהא להם זיתים וכרמים, "כגנות עלי נהר". לא יהא ריחן נודף, "כאהלים נטע ה'". לא יהי' להם מלכים בעלי קומה, "כארזים עלי מים". לא יהי' להם מלך בן מלך, "יזל מים מדליו". לא תהא מלכותן שולטת באומות, "וזרעו במים רבים". לא תהא עזה מלכותן, "וירם מאגג מלכו". לא תהא אימת מלכותן, "ותנשא מלכותו".

א"ר אבא בר כהנא, כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות, שנא' 'ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך" (דברים כג:ו) - 'קללה' ולא 'קללות', כלומר קללה אחת הפכה לטובה ולא שאר הקללות. ולכן רצה בלעם לברכם ולכוין לקללם.

ושפיר מובן מ"ש א"כ אקללם במקומו, א"ל "לא תאור את העם". א"ל א"כ אברכם, א"ל "כי ברוך הוא", אין צריכים לברכתך, כי אם תברכם אתה תכוין לרעתם ח"ו וגם זה קללה. ולזה אמר משל לצרעה לא מדובשך ולא מעוקצך, דכוונתו היתה לכוין לקללם ולעקצם.

ואת'י שפיר מאד כאן "וישת אל המדבר פניו", דהרי אמרו ז"ל "וביום פקדי ופקדתי" (שמות לב:לד) ח"ו אית עון. ולכן כיון שראה כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, כוון עצמו לברכם, אלא שלא תחול עליהם הברכה "וישת אל המדבר פניו" ולהזכיר עליהם המעשה, וח"ו יהי' "וביום פקדי ופקדתי". א"כ אפילו

ובזה יש ליישב סתירת הרמב"ם שהקשה הרמ"ך, דבהל' ע"א (פ"ב ה"ה) כתב ד'כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים'. ובפ"ג מהל' תשובה כתב, דאין לך דבר העומד בפני התשובה. ובחי' הארכתי בזה. ולפמ"ש אתי שפיר דדוקא בתשובה סתם בלי תורה לא ישיגו ארחות חיים, אבל תשובה עם תורה ודאי ישיגו. ועיין שו"ת נו"ב (קמא אר"ח סי' ל"ה) כח התורה, ובזוה"ק בחטא הידוע שאין לו כמעט תרופה כי אם בתורה. ועיין לח"מ שם.

ויש להסביר דכתיב "אדם כי ימות באהל" (במדבר יט:יד), אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות סג:). וא"כ העוסק בתורה מקיים בעצמו מיתה. ובגמ' (שבת פח:) בשעת קבלת התורה פרוה נשמתן על כל דיבור ודיבור וחזרה להם בטל התחיה. ותורה נמשלה לאש (מדרש תהלים כט:ב) ואינה שורפת משום ד"אתם הדבקים בה" אלקיכם חיים כולכם היום". וא"כ תרוייהו אינתנהו ביה, דלא ישיגו ארחות חיים, שהרי המית עצמו על התורה, אלא "וקווי ה' יחליפו כח" (ישעי' מ:לא) ונתקיים בו 'וחי בהם', כי 'אורך ימים בימינה', וזה לפענ"ד נכון בס"ד.

ולפ"ז י"ל דבלעם ראה 'כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל וגו' וישת אל המדבר פניו, וחשב ממ"נ תבוא הקללה - אם ישובו על מעשה העגל, א"כ לא ישיגו ארחות חיים וממילא ימותו ח"ו כולם. ואם לא ישובו, א"כ יזכיר עליהם מעשה עגל ויתקיים בהם 'וביום פקדי' ותחול עליהם קללת ה' ח"ו ע"י ברכתו [ועיין

ואמר ל' כמה נפשות שקעו אבותיך כאן, שהרי ה' להם ליתן אותו כסף לתלמידיו חכמים. והנה בלעם סבר לקללם בלשון של ברכה. ולכן לא אמר "מה טובו ביתך", דלא רצה לברכם אלא באהלים, שהיו בתי מדרשות ולא בתים וברניות גדולות. אמנם, זה ה' ברכה גדולה שנתנו הממון לת"ח, ועי"ז ה' 'משכנותיך ישראל', שנעשו ת"ח שעשו משכנותם בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

א"י דהנה אמרו ז"ל (ע"ז יז.) כל הפורש ממינות מיית, דכתיב "כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים" (משלי ב:יט). וא"כ כיון שעשו אותה מעשה א"א להם בתשובה שלימה, דכל הפורש מן המינות מיית. אמנם כל זה בלי תורה, אבל העוסק בתורה, אפי' עון ע"ז מכפר. ולהדיא אמרו (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז, איכ"ר פתיחתא ב') ויתר הקב"ה על ע"ז ועל שפ"ד ועל ג"ע, ועל עון ביטול תורה לא ויתר.

ובגמ' (סוטה כ.) אם יש לה זכות היתה תולה לה, ואמרו שם זכות תורה. והטעם נראה דהא דאמרו כל הפורש מן המינות מיית, היינו בחיי טבעי. אבל בתורה שהן חיינו ואורך ימינו, אין זה חיי טבעי ולזה לא אמרו מיית. וכתיב "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" (דברים ד:ד). וע"ז דייק הקרא "כל באיה וגו' ולא ישיגו ארחות חיים", כלומר כל שהוא ארחות דרך הטבע. אבל מה שהבטיחה התורה "וחי בהם" (ויקרא יח:ה), "אורך ימים בימינה" (משלי ג:טז) - זה ודאי לא עבד.

(שמות א:א), וכשהוא בביהמ"ד נקרא 'ישראל'. ואמרו ז"ל (אבות פ"ד מט"ז) עוה"ז דומה לפרוזדור, התקן עצמך לפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין. וצריך האדם שיעשה ביתו ארעי ובית מדרשו קבע, וזה קובע עתים לתורה שיהי' לו קביעות. והנוב"ש שש שנים רצופים אחר החתונה בכל מוצש"ק הלך מביתו לביהמ"ד המפורסם בפי כל 'בראדער קלויז' והי' שם כל השבוע, ולעת ערב של עש"ק ביה"ש בא הביתה. וז"ש "מה טובו אהליך יעקב", שהבית הוא בבחינת אהל ארעי, "משכנותיך ישראל", שהביהמ"ד הוא קבע משכן תמידי.

של"ה עה"פ "וזכרתי את בריתי" (ויקרא כו:מב). ולכן "וישת אל המדבר פניו".

אבל כיון שנשא עיניו "וירא את ישראל שוכן לשבטיו" (כד:ב), ועיין תרגום יב"ע וזקף בלעם ית עינו וחמא ית ישראל שריין לשבטיהון בבתי מדרשיהון, וכיון שראה אותם חונים בבתי מדרשיהון, וא"כ שפיר אפשר ששבו ואפ"ה ישיגו ארחות חיים, דהתורה נותנת להם חיים, ולכן "וישא משלו ויאמר וגו' מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל".

א"י דאהל הוא ארעי ומשכן הוא קבוע. וכשאדם בביתו נקרא 'יעקב', כדכתיב "את יעקב איש וביתו באו"

מצוה יומית

מצוות רלא. שלא לקלל

כ"א תמוז תשפ"ה

אין לקלל המינים

על ישראל, ואפ"ה סיים בברכת המינים 'שובר אויבים ומכניע מינים זדים', ומשמע על המינים בעצמו. אבל אין זה קושיא, כי גם כוונתו היתה שיכניע המינות שלא יהיו עוד מינים, ואדרבה ע"כ צריך לפרש נוסח זה כן, שהרי הנוסח הברכה לפי שיטתו שובר אויבים ומכניע מינים, והנה על המינים לא אמר 'שובר' אלא 'מכניע', ולמה לא אמר שובר אויבים ומינים, שהמינים נמי שובר, אבל שבירה הוא שלא יהיו עוד, ועל המינים מתפלל רק הכנעה, וע"י שיכנעו ממילא לא יהיו עוד מינים וישובו אל ה'. וז"ש דוקא ומכניע מינים, אבל לא ממינים ולא שוברים. וא"כ אדרבה ראיה ברורה מנוסח זה לשיטתינו שעל המינים אין להתפלל שימותו ולקללם שימותו, אלא שיכנעו וממילא ישובו אל ה'.

להמשיך רחמים על כל הנבראים

ובקב הישר (פ"ה) כתב: ומכ"ש שצריך האדם להתפלל על רשעי הדור שיחזרו בתשובה, כדאיתא בגמרא (ברכות י'). בברוריא דביתוהו דרבי מאיר. ובספר פרי הארץ כתב (פ' ואתחנן): כללא דמילתא להמשיך רחמים על כל הנבראים ואפילו הרשעים, ע"ש. ובתורה כתיב "ולא ימחה שמו מישראל" (דברים כה:). וקיי"ל שאשת מומר גם חייבת ביבוס, רואין מזה שגם על המומר אמרה תורה 'ולא ימחה שמו

אשר העיר מה שראה בספרי (משנ"ה ח"ג ס" כ"ט) שגם על המינים יש להתפלל שיחזרו בתשובה, ולפי הגר"א מתפללים ברכת המינים רק שתיעקר המינות מן העולם. והקשה לי מרבינו יונה (ברכות כט.) שכתב לחלק בין טעה בברכת המינים לטעה בברכת תחיית המתים, בברכת המינים חוששין שמא מין הוא ואינו רוצה לקלל את עצמו. ואם תאמר שהקללה הוא רק על המינות, אם כן איך שייך לקלל עצמו.

אינו רוצה לקלל דרכו

אבל אינו קושיא, כי אפילו נאמר שברכת המינים הוא לקלל המינות שתעקר, עדיין לא ירצה לקלל המינות שבו שהוא מחזיק בו ורוצה בו. והגע עצמך, מי שהוא חסיד שומר התורה והמצוות, ויאמרו לו ח"ו שיקלל דרך החסידות שתעקר, וכי אין זה קללה אצלו, ובודאי לא ירצה לקלל את עצמו, היינו דרכו ודרך אבותיו, אף שאין הקללה על הגוף אלא על החסידות והשיטה. וגם כאן כך, התפילה היא על המינות שתעקר במהרה בימינו, והמין לא ירצה לקלל את עצמו ושיטתו בזה.

להתפלל שהמינים יחזרו בתשובה

בזה מיושב גם מה שהביא מאדמו"ר הגה"ק מסקווירא זצוק"ל^א שהיה ידוע כמליץ טוב

^א ידוע שאמר אחרי פטירת הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע: מען דארף האבען אויף דער וועלט א יוד וואס זאל זאגען, אז אלעס וואס יודען טוהן איז גוט, און דאס איז געווען דער בעלזא רב זי"ע ועכ"א.

צריכה יבום, והלא הטעם של יבום כתבה תורה ולא ימחה שמו מישראל, וא"כ מוכרח שגם במומר יש טעם לומר שלא ימחה שמו, ובבחינת לבלתי ידח ממנו נדח. ואם התורה התירה לו איסור אשת אח, כמו שמבואר ברש"י (יבמות נד.) שיבמה בכלל איסור אשת אח, רק משום לא ימחה שמו התירוה, כ"ש שאין לנו לומר ימח שמו.

שורש נשמת ישראל

ומה שכתב (דברים כט:יז) "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה וגו' ומחה ה' את שמו מתחת השמים", הכוונה שהתורה אמרה מחיית השם על השורש פורה ראש שהוא ע"ז, אבל לא על העובד. אמנם עיין רמב"ן שם, שהזכיר השורש לומר כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים, שהשורש אשר ממנו יצמחו הוא לפניו היום, והוא בא בברית ובאלה הזאת. ואמר 'פורה ראש' לרמוז כי משורש מתוק לא יצא מר, וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד ולא הרער כלל בעו"כ, לא יוליד מודה בה.

ואל תקשה עלי בזה מן הכתוב "והוליד בן פריץ" (יחזקאל יח:י), כי אמת הדבר וסוד גדול לא אוכל לפרשו, ע"ש. ועי' אוה"ח הקדוש שם: דע כי שורש נשמות עם בני"ו, וכו', א"כ נראה באמת דכל שאינו משורש הזה אסור לקללו בימח שמו, וגם השורש הנ"ל השם בעצמו ימחהו, ויש בזה דברים נסתרים ליבא לפומא לא גליא.

(שם סי' כ"ח)

מישראל'. ובודאי אין להתפלל שימות, אלא שיחזרו בתשובה.

(ש"ת משנ"ה ח"ו סי' כ"ז)

קושיא על דברי הרב ממונקאטש

ומכאן פלא על מרן הגה"ק אדמו"ר ממנוקאטש (דברי תורה מהד"ב אות מ"ו) שהביא מע"כ במכתבו, אין לי בביתי הכרך הנ"ל, ואולי יועיל בטובו להמציאו לי, ואני א"ה אשלם לו כפי המחיר בס"ד. שהביא דברי גמרא ברכות הנ"ל, וכתב שאין הלכה כברוריה, ואין לאשה חכמה אלא בפלך (יומא סו:), והש"ס לא חש כלל לדברי ברוריה. והנה גם משה רבינו התפלל על הרשעים שיחזרו בתשובה (סוטה יד.).

עוד מצינו בגמרא (תענית כג:) באבא חלקיה ואשתו שהתפללו על גשם, ואתא מטרא מצדה על שהתפללה על הני בריוני שיחזרו בתשובה וחזרו בתשובה, ע"ש. הרי שהסכימו לאשת אבא חלקיה מן השמים, ושתים עשו לה - א', שחזרו בתשובה ע"פ תפלתה, ועוד דאתא מטרא בשביל זכות זה.

אסור לומר ימ"ש אפילו על מומר

ובשו"ת אבני נזר הביא ראייה שלא לקלל אדם מישראל ימח שמו וזכרו, ממה שקיי"ל מומר חולץ ומייבם, והטעם שצריך לחלוץ, הוא משום שלא ימחה שמו, ואפילו למ"ד מומר אינו חולץ, מ"מ אשת מומר לכו"ע צריכה יבום או חליצה. ואם נאמר שמומר מצוה לימח שמו, א"כ אמאי אשת מומר

ליקוטי מגיד משנה פרשת בלק

חילוק בשליח בין שכר לבחנם

"אם לקרוא לך באו האנשים" (כב:ב). הנה ידוע דעת כמה אחרונים (משנה למלך הל' רוצח פ"ב ה"ב) באופן שהשליח מקבל שכר, אמרינן יש שליח לדבר עבירה. וכבר פירשתי בזה את הפסוק "אם לקרוא לך באו האנשים", ופרש"י אם הקריאה שלך, וסבור אתה ליטול עליה שכר, קום לך אתם. וצ"ב, וכי בשביל שכר מותר ובחנם אסור. אלא הטענה שטען השי"ת היתה, האיך אתה הולך לקוב את ישראל. והשיב בלעם, בלק בן ציפור שלח אלי, והריני שלוחו. ויאמר לו אלקים לא תלך עמהם, לא תאור את העם, כי אתה המקלל, כי אין שליח לדבר עבירה. אבל כשבאו שנית, והבטיחו לו מלא ביתו כסף וזהב, אז כבר היה שליח בשכר, ובשליח בשכר יש שליח לדבר עבירה, והמעשה תתייחס להמשלח. וזה שנאמר אם הקריאה שלך ורוצה אתה לקבל שכר קום לך אתם, כי באופן זה יש שליח לדבר עבירה. (שו"ת משנה"י ח"י"ז סי' ע"ט)

בתחילה רצה בלעם לקללם

"וירא וגו' כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל וגו' וישת אל המדבר פניו" (כד:א). דרשו חז"ל (תרגו"י) שרצה להזכיר להם מעשה העגל שעשו במדבר, ועי"ז יכעס עליהם הקב"ה, והוא יצליח לקללם. עוד כתיב "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלקים" (שם:ב), ואמרו בגמרא (ב"ב פ. פ.) ראה שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה, אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה.

בלעם חשב שיכול לקללם כיון שחטאו בעגל

ויש לדייק מעיקרא מאי קסבר. אלא בתחילה כאשר בא לקללם, חשב שבודאי יכול כי הרי חטאו בעגל וחייבים כליה, וכמו שאמרו בתוס' (ברכות ז. ד"ה שאלמלי) שאכן רצה לומר 'פְּלִם'. אמנם הוא ראה שאין הקב"ה כועס עליהם, ותמה למה הדבר כן, הרי עבדו את העגל. וישא את עיניו לראות באיזה זכות הקב"ה מוותר להם עון ע"ז.

ע"י אחדות אין לשטן שליטה

והנה אמרו במדרש (במד"ר י"א ט"ו) עה"פ "חבור עצבים אפרים הנח לו" (הושע ד:יז), כלומר אפילו ח"ו אם ישראל שמכונים בשם אפרים הם עובדי ע"ז, אבל אם הם בחבורה ואחדות, אז הנח לו, ואין לשטן שליטה בהם. אך אם חלק לבם אז יאשמו (עיי"ש י:ב), כלומר שאם נחלקו בלבם, ויש בהם מחלוקת, אז מיד ח"ו יאשמו.

בלעם ראה שבני ישראל באחדות

ועכשיו כאשר ראה בלעם כי 'ישראל שוכן לשבטיו', שכל אחד ואחד שכן לשבטיו, ודרים באהבה וחבורה ואינם מסתכלים זה בשל חברו, ואינם מקנאים זה בזה, ואין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה, היינו שלא היה אחד כנגד חברו, אלא אדרבה הם שכנים טובים, וכל אחד דואג עבור השני. כאשר ראה זאת אמר, אם כן הם ראויים לברכה שתשרה עליהם שכינה, כי אפילו הם עובדי ע"ז אבל אם הם באחדות אז הנח לו, ולכן בירכם.

(תשי"ט)

ומי שילמוד במשנה הלכות
אי"ה אם יהי' לי זכות בעוה"ב
אשתדל להתפלל בעדו

מהקדמת סו"ת מסנ"ה מהד' תשס"ז

דברי אלקים חיים

מאת ב"ק מרן אדמו"ד שליט"א

פרשת בלק תשפ"ד בארה"ק הכנה לשבת

דרוש בקדושת שבת וקדושת ישראל
לכבוד שבת התאחדות בראכפעלד

ובספ"ק ישמח ישראל (פ' כי תשא) שכל עוד איברי האדם מסואבים בחלאת העוונות, אין לבו כוסף ומשתוקק לעשות רצון הקב"ה, כנאמר (תהלים מ:ג) "השיגוני עונותי ולא יכולתי לראות". אך יום השבת קודש מטיב עם האדם ומזככו שלא ישתוק ויכסוף רק לעשות רצון אבינו שבשמים, ואזי רואה כי טוב להודות לה'. וזהו שנאמר ויום השביעי משבח ואומר טוב להודות לה' ולפיכך כל יצוריו יפארו ויברכו.

והקב"ה משיב להם, יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה, שנאמר "מכנף הארץ זמירות שמענו".

וע"כ מרבים בזמירות שירות ותשבחות למלך קל חי וקים, כי דרך החושק לשורר, וכיון שאהבת יצרנו נפלאה האוהב אותו בלב שלם, ישיר לפניו יתברך כאשר שרו משה ובני ישראל. וכלשון החרדים (פ"ט) וראה נא דבר נורא שכתבו התוס' (סנהדרין לו:): "מכנף הארץ זמירות שמענו" (ישעי' כד:טז), כתוב בתשובת הגאונים שאין בני אר"י אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב גבי חיות "שש כנפים לאחד" (שם ו:ב), וכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול, וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום, רבש"ע, אין לנו עוד כנף. והקב"ה משיב

התחייבת לכל בן ישראל להרגיש כאילו כל מלאכתך עשוי'

נעים זמירות ישראל דוד המלך מתחיל מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון שבת קודש יום ההודאה ובחז"ל אמרו התחייבת לכל בן ישראל להרגיש כאלו כל מלאכתך עשוי' וזה דבר נפלא איך שאדם שהוא מלא פעולות בעולם הזה ובפרט לפי שאמרו גדולי החסידות שגם ברוחניות יש להרגיש ביומא דשבתא כאלו כל מלאכתך עשויה וא"כ איך יוכל האדם למלא בנפשו להיות אצלו מלאכתך עשוי' בזמן שיש לו הרבה דאגות.

השבת עצמו אומר 'טוב להודות לה'

והנה שבת קודש ידוע מ"ש האוהב ישראל הרב הקדוש מאפטא ז"ל דאיתא "יום השביעי משבח ואומר וכו' מזמור שיר ליום השבת לפיכך יפארו וכו'", כי השבת עצמו אומר "טוב להודות לה' לפיכך יפארו וכו'", כי השבת מעורר האדם ונותן קדושה בכל איש ישראל שיוכל כל איש לפתוח פיו. וזה כח השבת, שכל מי שמבקש לשבח השבת מסייע לו, ועי"ז מטיף עצמם כל הברואים, "ולפיכך יפארו ויברכו לא-ל כל יצוריו", שעי"ז יכולים כולם לזמר שירות ותשבחות.

הזאת, שחשבו מה יאמרו לאחר הנס, וכל זה אמרו כבר קודם לנס, עכדה"ק.

ובספח"ק תורת משה להחת"ס (שביעי של פסח) החילוק "על זאת שבחו אהובים גו' ידידים גו' שירות ותשבחות" כבר לפני קריעת ים סוף, אבל "על שפת הים" אחר הקריעה "יחד כולם הודו והמליכו ואמרו".

איך יהי' בטוח כל כך שכבר יוכל להודות

ויש להבין איך יהי' בטוח כל כך שכבר יוכל להודות והגר"ח מברסק אמר בביאור הכתוב, ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישיעתך אשירה לה' כי גמל עלי, דאף הבוטח בה' ונכון לבו שינצל מצרתו, עכ"ז אינו בדין שיאמר שירה, כי אם לבו יגל בישיעת ה', ואימתי אפשר לומר שירה רק כאשר כבר גמל עלי, והיינו שרק אחר שניצל מן הנס הגיע הזמן לומר שירה, עכ"ד.

והקשו בזה (וכ"ה בעמק ברכה עמ' קכ"ה) ממה דכתיב (דהי"ב כ"ז) שיחזקאל נתנבא ליהושפט ולישראל, "לא לכם להלחם בזאת התיצבו עמדו וראו את ישועת ה' עמכם וגו'", ומיד קמו הלויים להלל בקול גדול (שם:יט), ויעמד משוררים ומהללים (שם:כא), ולא היה זה בתורת הודאה בלבד, אלא היה בזה דין שירה, כמבואר במכילתא לקמן בפרשת השירה רזו היא אחת מ" שירות שנאמרו, הרי דשייך שירה אף לפני שאירע הנס. [ויש ע"ז כמה תי' לחלק בין בטחון והבטחה ע"י נביא ואכמ"ל].

בינה העתים: הסבר במדרגת הבטחון

וליישב זאת יש להביא מ"ש זקני הקדוש בספרו מראה יחזקאל (סוכות ד"ה חג הסוכות בא"ד) והנה במדרש שוחר טוב (פק"ט) איתא "טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים" (תהלים קיח:ח) וכן הוא אומר "אל תבטחו בנדיבים"

להם, יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה, שנאמר "מכנף הארץ זמירות שמענו".

ובאו"ז בהל' שבת הביא דברי התוס' וז"ל, ותיקנו רבותינו והוסיפו מזמורים לכבוד השבת. ועוד תיקנו 'נשמת כל חי', 'ובמקהלות', 'הכל יודוך'. ונראה בעיני דהיינו טעמא שהוסיפו אלו שבחות בשבת, דאשכחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת בשבחות של מלאכי השרת כי אם בשבחות ישראל כדאיתא במדרש.

לפני התשועה אני מהלל

לפי שבטוח אני שאושע מאויבי

אמנם בעזה"ת נקדים מה שאמר נעים זמירות ישראל דוד המלך (תהלים יח:ד) "מהולל אקרא ה' ומן אויבי אושע", וברש"י מהולל אקרא ה' - בהלולים אקרא ואתפלל לפני תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהלל לפי שבטוח אני שאושע מאויבי.

ובן מצינו בשל"ה הקדוש (פ' בשלח) כתב בחינה זו על המדרש, עתידים צדיקים לומר שירה לעתיד לבא, דצדיקים יש להם אמונה חזקה כ"כ עד שאומרים שירה על הנסים אפילו קודם שנעשו, וזה לעתיד לבא, על הנסים עתידים לבוא עליהם לאחר מכן ויליף המדרש מן הפסוק, תשורי מראש אמנה, שמשוררים מראש, אפילו קודם שנעשה הנס, וזה בא מרוב אמנה, לשון אמונה עכ"ד השל"ה"ק. (באוהב ישראל הביא דברי השל"ה"ק בפ' פנחס ובשיה"ש ע"ש).

ופירש בזה בספח"ק קדושת לוי עה"פ "אז ישיר משה", דאז כשראו בני' דנחשון קפץ לתוך הים, הבינו בני' שהצדיקים יש להם אמונה חזקה בהקב"ה, ולפיכך אמרו בני' שירה על הנס אפילו קודם שנעשה הנס, ולכך ישיר משה לשון עתיד, קודם הנס, את השירה

שיהי' נכלל בישועת השי"ת – הרי זה זכי' שאין לשער ואין לתאר, שאנו יודעים שישועתנו זה ישועת ה' יתברך שמו ויתהלל לעולמי עד. וזה הכוונה על שאנו מודים לך, שאנו יכולים להודות לפני הישועה מכיון שהישועה הוא של השי"ת, על זה ברוך אל' ההודאות.

ובזה מובן דבר נפלא איך שבטוחים אנו שהשי"ת יעשה מעשינו, וכל שאנו צריכים 'אשרי שאל' יעקב בעזרו', כי 'שברו על ה' אלקי', וממילא כבר יושב ובוטח כי כל מלאכתו והצטרפותו הכל כבר עשוי, שהרי כבר מהלל מקודם כי יהי' לו התשועה הגדולה. הרי בזה כבר מוסבר איך שיושב בשבת במנוחה, כי כבר כל מלאכתך עשוי'.

וזה הכוונה בעומק "מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה' ולומר לשמך עלינו" (תהלים צב: א-ב), כי כבר יושב ומודה להשי"ת על כל מה שהיה ויהי' וכל הצטרפותו וכל הצטרפות של כל בני ישראל יהי' עשוי'. וההודאה של שבת היא כמו "מהולל אקרא הוי' ומן אויבי אוושע" (שם יח:ד), כי הצדיקים אומרים שירה על העתיד לבוא, וזה ישועת השי"ת.

ובכתב כעין זה הזוה"ק (ח"ג צ' ע"ב) עה"פ "לה' הישועה על עמך ברכתך סלה" (תהלים ג:ט). תו פתח ואמר, "לה' הישועה על עמך ברכתך סלה", לה' הישועה הכי תנינן, זכאין אינן ישראל דבכל אתר דאתגלו שכינתא אתגלייא בהדיהו, כד יפקון ישראל מגלותא פורקנא למאן – לישראל או לקוב"ה, אלא הא אוקמוה בכמה קראי, והכא "לה' הישועה" ודאי. אימתי 'על עמך ברכתך סלה' – בשעתא דקוב"ה ישגח בברכאן עליהו דישאל לאפקא לון מן גלותא ולאוטבא להו כדין לה' הישועה ודאי, תוכדה"ק. כי עיקר הישועה היא לה', כאשר 'על עמך ברכתך סלה'.

(קמו:ג). וכבר הקשה בספר בינה העתים (דרוש א' ליום א' של סוכות) דהמאמר סותר את עצמו מרישא לסיפא, דהא ברישא משמע דגם הבטחה בנדיבים היא טוב, רק דהבטחון בה' הוא טוב ממנו. ומסיפא משמע שהבטחון באדם אינו כלום.

ולחבין כל זה נקדים מ"ש (תהלים קמו:ה) "אשרי שאל' יעקב בעזרו" כו'. ובספר בינה לעתים פי' שיש חילוק גדול בין הבטחון בהשי"ת להבטחון באדם. כי האדם העושה טובה לחבירו, אין הטוב מגיע רק לחבירו, ולכך אינו מובטח שיעשנה. משא"כ הבוטח בהשי"ת, שכביכול הקב"ה בעצמו נהנה שעשה לאדם הטובה. וזה"ש "בבן אדם שאין לו תשועה" (שם:ג), שהתשועה והטובה אינה נוגעת לו. אבל מי שהשי"ת בעזרו "שברו על ה'" (שם:ה), שגם הקב"ה מצפה לזה להטיב לברואיו, ע"כ דפח"ח.

ובשוחר טוב (י"ג ד') "יגל לבי בישועתך", 'בישועתינו' אין כתוב כאן אלא 'בישועתך' וכו'. וכן בזה"ק (פ' אמור ד"צ רע"ב), דהיינו דכתיב "לה' הישועה" וכו' פורקנא למאן לישראל או לקודשא ב"ה אלא הא אוקמוה בכמה קראי, והכא לה' הישועה ודאי. אימתי, "על עמך ברכתך סלה", בשעתא דקוב"ה ישגח בברכאן עליהו דישאל לאפקא לון מן גלותא ולאוטבא להו, כדין לה' הישועה ודאי, עיי"ש.

וא"כ מבואר לנכון איך שיוכל להיות בטוח שהשי"ת יושיענו וישועתנו בטוחה. וא"כ המאמין ויודע הבטחה זו בודאי יכול לשיר ולומר שירה מקודם.

השבח להשי"ת על אשר משתתף בתהילתו

ועל דרך זה יש להתבונן ולהתרומם במחשבה זו שהוא דבר נפלא איך שכן אדם קרוץ מחומר נאצל ונברא נוצר מאדמה,

וינפשו", כיון ששבת ווי אבדה נפש. עיי"ש. ולפי דבריו הכוונה הענין ביני ובין בני ישראל שכל דבר שנוגע לבני ישראל הוא ג"כ ביני, תלוי ועומד ברצון הקב"ה, וכמ"ש (חגיגה טו:), סנהדרין מו.) בשעה שאדם מצטער מה הקב"ה אומר קלני מראשי קלני מזרועי. וזהו גדלות הנשמה יתירה, שיש לנו ה' ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. וזה הנשמה יתירה לא הודיעם.

הרחמן היא ינחילנו ליום שכולו שבת קדושה וטהרה לחי עולמים בהשפעת קדושה וישועות ברוחניות ובגשמיות, וכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (וזה"ק ח"ב פ"ח ע"א), ונזכה ליום הגדול והנורא בכ"א.

ליל ש"ק חת"ק

ח"ו ברשת היצר. כמו שמצינו ג"כ במלאכים שקטרגו בשעת בריאת עולם (תהלים ח:ה) "מה אנוש כי תזכרנו". אף שהיו אז במעלה גדולה מאד, אח"כ נפלו למטה כמ"ש (בראשית ו:ב) "ויראו את בנות האדם וגו'". גם בירבעם שהוכיח לשלמה המלך אי' במד"ר שהשיבו לו הוא נכשל באחת ואתה בכמה. והענין הוא כי מלחמת היצר רבה היא מאד, ולולי הקב"ה עזרו לא היה יכול לו.

לְבָן אם האדם מספר בגנות חבריו ודימה בנפשו ובלבבו ירים כי הוא בטוח להנצל מפיתוי היצר, לכן הקב"ה מסיר ממנו העזר ונופל ברשת ח"ו. לכן כאשר תסור מלהסתכל ברע של חבריך, אז תוכל לעשות טוב. וזה הרמז ג"כ כאן שאמר יעקב אבינו ליוסף "לך נא ראה את שלום אחיך" (בראשית לו:יד), פי' השלימות והטוב אשר באחיך תראה, ולא

ובזה מוכן גם זה דהרי אין דבר נפלא וחשיבות שהקב"ה מצטער ושמת במה שיש לנו. ומה שמפריע לנו מפריע כביכול להשי"ת, הרי זה שמחה גדולה שאין לשער.

ובזה יש לבאר הגמ' אות היא בין ובין בני ישראל (ביצה טז). אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: כל מצוה שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא, חוץ משבת שנתן להם בצנעא, שנאמר "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם". - אי הכי לא לענשו נכרים עלה? - שבת אודועי אודעינהו, מתן שכרה לא אודעינהו. ואי בעית אימא: מתן שכרה נמי אודעינהו, נשמה יתירה לא אודעינהו. דאמר רבי שמעון בן לקיש: נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ער"ש, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר "שבת

לא הביט און ביעקב

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו" (כג:כ). עיין במגיד משנה, ובדרכו נלך ונקדים דברי כתפארת שלמה עה"פ (בראשית לו:יד) "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר". הנ"ל לרמז בזה עד כמה האדם צריך לשמור את עצמו לכל ישים עוול ודיבה על חבריו, רק יסתכל במעלת חבריו ויעלים עינו מחסרונם.

ע"י שמסתכל טוב על השני זוכה להינצל מכל העבירות

וזה"ש (תהלים לד:יג) "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב", פי' יסתכל רק הטוב אשר בחבירו. "נצור לשונך מרע וגו' סור מרע ועשה טוב", כי כאשר האדם מוציא דבה על חבריו, אזי הוא גורם רעה לעצמו להיות נופל

שהגיעה אצלו וכו' עמד בנו ופתח לו הדלת והניח לה תבן ושעורים ומים, והיתה אוכלת ושותה. לפיכך אמרו כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים כך בהמתן היו חסידות.

ובנמ' (חולין ז:): בחמורו של רפכ"י דרמי ליה אושפיזא שערי לחמריה דרפכ"י, והיו דמאי ולא אכל, ואמר רפכ"י ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה, ואתם מאכילין אותה טבלים. ופריך ומי מחייבא, והתנן הלוקח לזרע ולבהמה וקמח לעורות ושמן לנר ושמן לסוך בו את הכלים פטור מהדמאי ע"ש.

ובתוס' (שם ד"ה הא אתמר עלה) הביאו ירושלמי (דמאי פ"ב ה"א, שקלים פ"ה ה"א) ומדרש (ב"ר ס' ח') לא משני מידי אלא השיב להם דמחמרא אנפשה. ואמר רפכ"י מה אעשה לעניה הזאת שהיא מחמרת על עצמה, ע"ש.

מדרגת החסידות בביתו של רפכ"י

כלמי ביתו של אברהם אבינו

ובתורה פ' חיי שרה "ויפתח הגמלים" (בראשית כד:לב). ובמ"ד (הובא ברש"י) התיר זמם שלהם, שהי' סותם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים, ע"כ. והרמב"ן ז"ל תמה והביא מדרש, ר' הונא ור' ירמיה שאל לר' חייא ב"ר אבא, לא היו גמליו של אברהם אבינו דומים לחמורו של רפכ"י וכו' וזו שאלה לסתור פיתוח הזמם, כי אי אפשר שהי' החסידות בביתו של רפכ"י גדול יותר מביתו של אברהם אבינו. וכאשר חמורו של רפכ"י איננו צריך להשתמר מן הדברים האסורים לבעליו להאכילו, כ"ש גמליו של אברהם אבינו, וא"צ לזממם כי "לא יאונה לצדיק כל און" (משלי יב:כא).

ואשר נראה בס"ד בישוב קושיית הרמב"ן

תביט בחסרונם. "ואת שלום הצאן", רמז ליחוד הוי"ה אדנ"י בגימ' צ"א. נר"ן רמז לנ' שערי בינה. "והשיבני דבר", לשון תשובה. תחזור בתשובה על אשר פגמת שהבאת דיבתם רעה. אך טוב תראה בבנ"י תמיד.

והכוונה בזה אמר לרבי ינאי "אוהב ימים לראות טוב" (תהלים לד:ג), שע"י שמסתכל טוב על השני זוכה להינצל מכל העבירות, עיי"ש. וכמו שכתב בספר הכשרת אברכים, שראה מנסיון שתחילת הנפילה אצל אברכים חשובים וצדיקים בא כאשר מדבר מכשלון חבירו אפילו כשהוא לטובה.

וזהו "לא הביט און ביעקב", ע"י שכלל מסתכלים א' על השני בטובה מזה כבר נזהר וממילא "לא ראה עמל בישראל, ה' אלקיו עמו", שבעל לשון הרע "לא יגורך רע" (תהלים ה:ה) אין מקבל פני שכניה (סוטה מב). שאין הקב"ה סובל בעל לשה"ר, וממילא אי אפשר לראות רע.

שהצדיקים הראשונים היו חסידים

כך בהמתן היו חסידות

ובתוספת לזה מה שכתב כ"ק אאמו"ר הגה"ק זי"ע (שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' רנ"א) ואשר נראה עוד לפמ"ש באדר"נ (פ"ח ה"ח), כשם שהצדיקים הראשונים היו חסידים, כך בהמתן היו חסידות. אמרו גמליו של אברהם אבינו לא נכנסו לבית שיש בו עו"כ, שנאמר (בראשית כד:לא) "ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים", מלמד שלא נכנסו לבית לבן הארמי עד שפנו כל העו"כ מפניהם.

מעשה בחמורו של רחב"ד שגנבוהו לסטים, וחבשו את החמור בחצר והניחו לו תבן ושעורים ומים, ולא הי' אוכל וכו' עמדו ופתחו לו את הדלת והוציאה, והיתה מושכת והולכת עד שהגיעה אצל רחב"ד. כיון

לרשות עכורם ומותרת מעכשיו במלאכה בשבת, והתחילה לעבוד וכשראה העכורם כן הלך ואתגיר ויצא ממנה ר' יוחנן וקראו לו יוחנן תורתא על שם השור שנולד ע"י, והבן.

ולבן הי' חושש אליעזר דכיון שיצאו הגמלים מרשות אברהם ליצחק בנו, אולי נשתנה טבעם ג"כ לפי קדושת יצחק, כמעשה דחסיד שאמר לבהמתו כבר יצאת מרשותי, ולכן זמם אותם בהליכתו לבית לבן. "שלום הצאן", שע"י שיראה שבהמתן חסידיות יבין שגם הם חסידים.

אמר הקב"ה, רשע כבר קדמך אברהם אביהם

ועל דרך זה יש לבאר איך שהי' פי האתון, הגם כי זה נברא כן מששת ימי בראשית שיוכל לדבר, אמנם הרשע בלעם ויחבוש את חמורו, והקב"ה הפליא זריות, ואמר שכבר קדמך (רש"י במדבר כב: כא) ויחבש את אתונו - מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה, רשע כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר (בראשית כב: ג) "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו". וזה פחות מאברהם אבינו, אבל בזריות היה שוה אלא שכבר קדמך, ומכח הזה נתעלה אתונו שהי' יכול לדבר, דבר הויה ב"ה.

השי"ת יעזור רחמיו וחסדיו שנוכל להעלות מעלה מעלה בעבודתו יתברך שמו וישפיע בני חיי אריכי ומווני ריחי חן וחסד בשידוכים טובים נאה ומתקבל לנו וכל ישראל ביאת גוא"צ בב"א.

על רש"י שהם דברי חז"ל וכנ"ל, דהנה עה"פ "וכל טוב אדוניו בידו" (בראשית כד: י) פרש"י שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו, כדי שיקפצו לשלוח בתם. וכן מצינו בסמוך כשדיבר בבית בתואל "ותלד שרה אשת אדוני בן לאדוני אחרי זקנתה ויתן לו את כל אשר לו" (שם לו), ופרש"י שטר מתנה הראה להם. א"כ גם העבד והגמלים עברו מיד אברהם ליד יצחק ורשותו. וראי', שהרי בחזרתו כשיצא יצחק לשוח בשדה ורבקה שאלה "מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו ויאמר העבד הוא אדוני" (שם סה), ולכאורה היל"ל "זה בן אדוני". אלא דעכשיו כבר יצחק הי' אדונו, שהרי גם אותו מסר אברהם ליצחק.

ומעתה י"ל דודאי כל זמן שהיו הגמלים ברשות אברהם אבינו הי' ברוך בידי אליעזר שהגמלים חסידות היו, ולא אכלו בשדות אחרים ולא זמם אותם בארץ כנען. אבל כיון שעכשיו עברו מרשות אברהם לרשות יצחק, חשב אליעזר אולי יצחק אכתי אינו בגדר צדקות וחסידות של אברהם, ואכתי לא נתברר טבעם ברשות יצחק אם לא יאכלו משל אחרים כמו שעשו כשהיו ברשות אברהם אבינו.

ובענין זה אמרו בירושלמי (ע"י ריטב"א ותוס' ישנים יומא ט.) מעשה בחסיד אחד שמכר בהמתו לעכורם וע"ש ביה"ש הפסיקה מלעבוד ובא העכורם וטען מקח טעות הלך החסיד למקום שהבהמה שם ולחש החסיד באוזן בהמתו שנשתנה מרשות לרשות ויצאה

קידוש

דברי הגאון בעל מלא העומר זי"ע עה"פ (קהלת ה: א) "כי האלקים בשמים ואתה על

"ותהי עליו רוח אלקים" (כד: ב). והתחיל לומר "א-ל מוציאם ממצרים" (שם ח: עפ"י

יש השראת השכינה שרי, דבפניו אין גריעותא שאינו גומר בתהילה כי מקצת שבחו בפניו. וממילא כאשר היה עליו רוח א' אמר שבחו של הקב"ה.

ובזה יש לענ"ד לפרש הגמ' (סנהדרין צב:) פתח ואמר: "אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר וגו'" (דניאל ג: לג). אמר רבי יצחק: יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע, שאילמלא (לא) בא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. וצ"ב, הרי שבח של הקב"ה שבח ולמה מלאך סטרו.

אמנם דוד המלך ה' "וה' עמו" (ש"א טז: יח) וממילא ה' להרבות בשבח השי"ת. וכן יהודי האומר 'תהלה לדוד', בודאי שהשי"ת מזכהו בזכות דוד המלך ע"ה שיוכה להיות איזה השראת השכינה בשעת תהילתו. אבל המלאך אצל נבוכדנצר אין ה' עמו, א"כ יש עליו טענה כאשר רצה להרבות בשבחו של מקום, וכי סיימתינהו לכולה לכולהו שבחו דמארי, וממילא סטרו על פיו.

הארץ על כן יהיו דברין מועטים" וז"ל, או יאמר ע"פ דברי חז"ל (ברכות לג:): שאמר 'הא"ל הגדול העוז והאמין', ואמר ליה 'סיימתינהו לשבחה דמרך'. והיינו שאין להרבות בשבחו יותר מדי, שלא יאמרו סיימתינהו לשבחה דמרך. אמנם אם היה צודק לומר שהוא 'בפניו' לא שייך לומר סיימתינהו, כי בפניו אין אומרים רק מקצת שבחו, ולא שייך לומר 'סיימתינהו' כי מקצת שבחו בפניו. לזה אמר ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים להרבות בשבחו, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ, א"כ הוה שלא בפניו, 'על כן יהיו דברין מועטים' שלא יאמרו 'סיימתינהו לשבחי דמרך', עכ"ד.

ובן הוא במדרש (ב"ר פ' נח ל"ב ג') ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר, מצינו שאומרים מקצת שבחו של מי שאמר והי' העולם בפניו, שנא' "אמרו לאלקים מה נורא מעשיך" (תהלים סו: ג), שלא בפניו אומר "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" (שם קיח: א), ע"ש. ועי' יש"מ (פ' אמור), ובישראל סבא ובאוצר החיים.

ובאמת אסור להרבות ולספר, אמנם כאשר

צפרא דשבתא

ולא עתה וגו'" (כד: יז). אולי הכוונה שאמר בלעם 'אשורנו ולא עתה', ובמכילתא (דרכי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ה') ואין 'עתה' אלא תשובה, שנא' 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך' (דברים י: יב), אפילו שלא ישובו בתשובה יזכו לגאולה.

לא הביט און ביעקב גו' כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א"ל" (כג: כ). אולי יש לומר דדייקא לפני השלש שבועות יש בתורתנו קריאת התורה ענין אמונת משיח כל נבואת בלעם. ולכן רצה לקבוע בקריאת שמע שיש בה אמונה בביאת המשיח, "אשורנו

סעודת רעוד"ר

והמעם, כי בתורה יש בו סודות נוראות נשגבות, סתרי תורה רזין דרזין, וכל מה שבעולם מששת ימי בראשית עד סוף כל ימי העולם, הכל כלול ורמוז בתורתנו הקדושה. ולכן גם על דברים הנראים כסיפור דברים בעלמא ודברי רמאות, גם על זה שייך שפיר לברך, כיון שבכל אות ותג שבתורה מרומז סתרי תורה רזין דרזין.

והנה שלמה המלך ביקש ג"כ לסדר ספר בסיפור מעשיות, ושיהיו רמוזים בו רזי עליונים ותחתונים, וכדרך כמה אגדתא של חז"ל. אך לא עלתה לשלמה לעשות כן, כי הגם שיש בספר של שלמה סתרים וסודות אמת, אבל זה לא מלוכש על סיפור מעשה פשוט. משא"כ בתורתנו הקדושה, עצם הסיפור הפשוט הכתוב ביושר, הוא ג"כ אמת לאמיתו, נוסף על סודותיה וסתריה הגנוזים בה.

וזהו מה שאמרו חז"ל, ביקש שלמה להיות כמשה, שיזכה לכתוב ספר שמרמוז בו סודות. ויצתה בת קול ואמרה לו 'וכתוב יושר דברי אמת', שבמשה גם הכתוב יושר – הפשיטות הם ג"כ דברי אמת, ומ"מ נרמזים בזה סודי סודות, והסיפור גופא הוא דברי אלקים חיים הקיימים לעד. ע"כ מהחתם סופר.

ועפ"ז מובן בקשת אסתר, שגם היא ביקשה להיות כמשה בענין זה, לכתוב סיפור שהוא עצמו אמת לאמיתו, ומ"מ יהיה רמוז בו רזין דרזין סודי סודות. וזהו שביקשה 'כתבונני לדורות'. ועלתה לה בקשתה, כמו שמצאו כתוב, "כתוב לך זכרון בספר" (שמות יז:יד), שכתבו סיפור הנס שנעשה ע"י אסתר, שהוא

"כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (כג:כג). וברש"י, כעת יאמר ליעקב וגו' – עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חיבתן לעין כל, שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו, ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת, והם ישאלו להם 'מה פעל אל'. וזהו שנאמר "והיו עיניך רואות את מוריד" (ישעי' ל:כ). דבר אחר, יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה, אינן צריכין למנחש וקוסם, כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזירותיו במרום, אינן מנחשים וקוסמים, אלא נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזירת המקום, או אורים ותומים מגידים להם. ואונקלוס לא תירגם כן.

ולחבין 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל', וברש"י שנוכח למדרגה גדולה 'והיו עיניך רואות את מוריד' שהמלאכים ישאלו. והוא מדרגה גדולה, דהיינו שבני ישראל גדולים ממלאכי השרת. והאריכו בזה בספרי הדרוש. ואולי דבדרך כלל האדם עושה מצוה ונברא מזה מלאך, ועכשיו הוא גדול מהמלאך.

החתם סופר (תו"מ חידושי אגדה לש"ס) על מה דאיתא בגמ' (ר"ה כא:) ביקש שלמה להיות כמשה, יצתה בת קול ואמרה לו, "וכתוב יושר דברי אמת" (קהלת יב:י). ומבאר החת"ס, דהנה לפני שקוראים בתורה אנו מברכים 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', ולאחריה 'אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו'. גם בקריה"ת של פ' ויצא כשקורים מעשה לבן ורמאותיה דיליה, מ"מ מברכים ומודים על זה בתחילה ובסוף שבח גדול של התורה שנתן לנו.

ולכא' יש להבין, וכי מה חשבו המלאכים מתחילה ומה השיב להם משה שנרגעו הרוחות, וכי ביקשו משהו שלא הבינו מה יש שם.

ביאור המדרש בנתינת מצות גולמיות לעכו"ם

עוד יש לבאר דברי המדרש (ש"ר ל' ט' בסופו) לפיכך נתן האלקים לעובדי כוכבים מצות גולמיות שיגעו בהן, ולא הפריש בהן בין טומאה לטהרה. באו ישראל ופירש להם המצוות כל אחד ואחד עונשה ומתן שכרה, שנאמר (שיה"ש א: ב) "ישקני מנשיקות פיהו", לכך נאמר "חוקיו ומשפטיו לישראל" (תהלים קמז: ט), עיי"ש. וכן אי' ליישב שהקב"ה הופיע מהר שרצה לתת התורה לאוה"ע, וביארו כמו דא' כאן במדרש שהי' השי"ת נותן להם מצוות גולמיות. ויש להבין, מה ביאור הלשון 'מצות גולמיות'.

ישראל הם עצם התורה

ויש לומר עפ"י יסוד גדול, דהתנהגות של יהודי הוא עצם התורה. וידוע מה שאמרו בשם הרה"ק מראפשיץ זי"ע ובשם הרה"ק הר"ר בונם מפרשיסחא זי"ע, וכן מורגל היה בפיו של האדמו"ר מאיזביצא, "מחטאיהם של דור המדבר נעשתה תורה, ואם חסרה אות אחת מתורה זו הרי פסולה היא, ומן המצוות שלנו לא נעשתה תורה", עכ"ד. ועיין בספה"ק ישראל קדושים (להכהן הגדול מלובלין).

אמנם באמת כי גם מהמצוות שלנו נעשה תורה שלימה. ובפרט לשי' הרא"ש (הל' ס"ת, הובא בשו"ע יו"ד סי' רפ"א) דבזמנינו אלו קיום כתיבת ספר תורה היא על תורה של בעל פה, וא"כ התורה שלנו הש"ס כמה פרטי ספורים על תנאים ואמוראים או שאר בני אדם שהי' בזמניהם, ומקיימים מזה מצות כתיבת ס"ת ולימוד התורה. ועוד, אפי' בזמנינו בספרי

גם סיפור אמת לאמיתו, וגם רמוז בהמילה סודי סודות בכל תיבה ותיבה של הסיפור.

ביאור הגמ' ויכוח משה רבינו עם המלאכים לתת התורה לבני ישראל

ואולי יש להמתיק דברי החת"ס ולבאר המדרש בעוד אופן, בהקדם הגמ' (שבת פח:), אריב"ל, בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל תורה בא. אמרו לפניו, רבש"ע, חמדה שהיא גנוזה לפניך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם ואתה משתעשע בה, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? "מה אנוש כי תזכרנו וגו' תנה הודך על השמים" (תהלים ח: בה). אמר לו הקב"ה למשה, משה החזיר להם תשובה. אמר לפניו, רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי והחזיר להם תשובה. אחז בכסא הכבוד והחזיר להם תשובה, שנאמר "מאחז פני כסא פרשו עליו עננו" (איוב כו: ט), ואמר ר' תנחום מלמד שפירש שדי מזוי שכינתו ועננו עליו.

אמר לפניו, רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתוב בה, "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך וגו'", כלום למצרים ירדתם? לפרעה נשתעבדתם? תורה למה לכם. שוב מה כתיב בה, "לא יהיה לך וגו'" בין הכותים אתם שרויים שעובדין עבודה זרה? שוב מה כתיב בה, "זכור וגו'" כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שבות? שוב מה כתיב בה, "לא תשא", משה ומתן יש ביניכם? שוב מה כתיב בה, "כבד את אביך וגו'" אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה, "לא תרצה, לא תנאף, לא תגנוב" קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה, שנאמר "ה' אדוננו מה אדיר וגו'" (תהלים ח: י), ואילו 'תנה הודך' לא כתיב, עד כאן.

באוצרות השי"ת. ועל זה ענה להם משה שכל התורה תלוי לפי מעשי בני אדם. ויש ב' חלקים בתורה: א', חמדה גנוזה, והב', יש חלק בתורה, והיא עיקר הנמצא בכתובים שנעשים במעשי בני אדם יום יום, וגם בזה הקב"ה משתעשע בכל יום. וכמו שמצינו שהקב"ה אומר אליעזר בני אומר וכו'.

וזה שאמר משה רבינו, תורה שאתה נותן לישראל מה כתוב וכו' כלום למצרים ידתם, הרי חלק זה שירדו כלל ישראל למצרים כל הסיפור של יעקב ובניו ירדו למצרים, וכן אח"כ כשיצאו ממצרים, ואפי' י' מכות והחיוב סיפור יציאת מצרים, ועוד הכל נהיה חלק מתורתנו הקדושה. וכן בשאר הטענות שכל מה שעבר על יהודי ומתגבר על היצה"ר ועוד דברים מזה נהי' ונכתב בספר, הרי כל התורה תלוי במעשי בני ישראל. וזה גם כונת המדרש שמצות כלל ישראל אינם גולמיות, כמו כשעושה גוי מצוה אינו זוכה להיות חלק בתורת ה', דהיינו שהיא רק מצוה ועושה. אבל יהודי יש בהם חיות ומעשיו כותב התורה עצמה, וחיי עולם נטע בתוכנו'.

ישב למה התחיל הלוחות אשר הוצאתיך

ועד"ז יש ליישב קושיית האבן עזרא שהקשה, למה לא אמר השי"ת בהתחלת הלוחות 'אנכי ה' א' אשר בראתיך'. אמנם להנ"ל יש לומר שבא להראות דכל עיקר התורה הוא ע"י מה שיתנהגו בני ישראל, ויציאת מצרים היא חלק מהתורה שזה תלוי בכלל ישראל, וכתשובת משה רבינו למלאכים. ועד"ז מובן ג"כ הכוונה שנעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שהרי ע"י התנהגות יהודי נהי' תורה חדשה, וכמ"ש 'תורה חדשה מאתי תצא' (ע"פ ישע' נא:ד), וממילא זה עיקר מעשה בראשית בשביל התורה שנקרא ראשית.

הפוסקים שמבררים להלכות על שאלות ותשובות של בני אדם ונהי' חלק מהתורה, וכן היא בעצם כל ישראל היא חלק מהתורה. ועיין בס' התניא שאפי' ע"י לימוד שור שנגח את הפרה שנהי' מזה תורה שלימה. וכמו שהי' רגיל בפי של זקני הקדוש בעל אמרי מנחם זי"ע דברי המהר"ל דמקור נשמות ישראל היא בתורה, וא"כ באמת לפי ההתנהגות של ישראל נעשה תורה חדשה, ועיקר התורה היא לפי ההתנהגות.

וברשב"ם (בראשית לז:ב) 'וגם רבינו שלמה (רש"י) אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים נתן לב לפרש פשוטו של מקרא, ואף אני שמואל ב"ר מאיר חתנו זצ"ל נתוכחתי עמו ולפניו, והודה לי שאילו היה לו פנאי הי' צריך לעשות פירושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום'.

וביאר כ"ק אאדמו"ר הגה"ק זי"ע דברי הרשב"ם, דהי' רוצה לבאר ברש"י שיוכלו להבין בתורה לפי מה שמחדש בכל יום שיוכלו לראות את זה בתורה. וכמו דאי' במשנה 'וכל מעשיך בספר נכתבין' (אבות פ"ב מ"א) - בהתורה עצמה ימצא מפורש סדר ימי חייו. על פי ביאור החתם סופר זצ"ל עה"פ 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו' (דברים יט:יז), כי המלך ישא בחיקו תורת ה' ובה ימצא כתוב כל הקורות ותולדות ימי חייו. וכן אי' בספה"ק דכמו שקוראים מ"ב מסעות כשיבוא משיח יהי' כל המסעות בימי הגלות נכתבים בתורה (עיין פרדס יוסף פ' ואלה מסעי).

והמלאכים הבינו כמו שאמרו לפניו, ברש"ע חמדה שהיא גנוזה לפניך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם ואתה משתעשע בה אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, "מה אנוש כי תזכרנו וגו' תנה הודך על השמים", עי"ש חמדה גנוזה יש לך, והבינו שזה מה שיש

ה' בתורה ותפילה בשמחה, בפרט בשעת אמירת שירות ותשבחות.

וללהבין זה על פי משל ומליצה, מדרך מלך בשר ודם שיש לו כל מיני טוב ומיני שמחה, וגם מנגנים בתוף ומחול וכו' ועוגב. ובדאי כאשר טוב לב המלך והוא שרוי בשמחה, אין מן הצורך לו אל המשוררים והמנעמים בקולי קולות, כי בלאו הכי יש לו שמחת לב. אכן כאשר לפעמים בא עת עצב ויגון ממקרה אשר הקרהו, אז יקראו הפורטים על נבל לשירים ולזמרים לשמח לבבו ולהצהיל פנים.

ובן הנמשל ודוגמא כביכול אל קדושתו יתברך. שבדאי משרתיו ברקיע מנעמים לו ומקלסים שמו, רק בזמן שבית המקדש חרב יש עצב בבתי בראי, אז צריכים מי אשר ה' בלבו להתחזק ולכנוס אל בתי גוואי ולהפשיט עצמו מכל מיני עצבות ולשמח כבוד המלך ולומר לפניו, אתה מלכנו מעולם וגם עכשיו, ותמלוך לעולם ועד, והכל כאין נגדך, ועלו מושיעים בהר ציון, ויאתיו כל לעבדך, ויתנו לך כתר מלוכה.

ובכבר הקדים לנו אדומו"ר ז"ל הנ"ל רמז בפסוק (איכה א: ג) "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", דהיינו כל מי שרודף להמליך את הבורא, יוכל להשיג יותר דוקא בימים אלו בין המצרים. למשל, כי כשהשר יושב בביתו, אז אימתו מוטלת אשר לא כל איש ואיש יכול לבוא פנימה. משא"כ אם השר עובר בשוקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו, אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאיזן שועת כל הקוראים בשמו. וכן הנמשל לדעת כי בזמן הזה כי "כצפור נודדת מן קנה וגו'" (משלי כז: ח), לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם, עכ"ל.

ועיקר הענין להתחזק ולאמץ את לבבו בעיתים הללו לבלתי יפול ברשת ההתרשלות ההמשך בדף הבא

השי"ת יעזור שנזכה ללכת בדרכי השי"ת שיוכל להתפאר ממעשי ידינו, ונזכה להתקדש ולהטהר, ונזכה להיות חלק מהתורה הקדושה וחיי עולם נטע בתוכנו. ואחר שלמד נקראת על שמו כמבואר בגמ' (ע"ז יט.) "ובתורתו יהגה" (תהלים א: ב), ונזכה לקבל התורה מחדש ולהתדבק בו יתברך שמו באמת ובתמים בלב שלם. ונזכה להוושע בכל מיני ישועות כבעת מתן תורתנו הקדושה, ונזכה לקול השופר החזק בביאת משיח צדקנו בב"א.

וזה הפי' "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל", והכוונה בזה יש לומר כנ"ל כעת יאמר ליעקב, דהיינו מה שיעקב עושה ומתנהג בה, ולישראל שבני ישראל עושים, זה מה פעל א-ל - מזה נעשה תורה שלימה.

והנה כבר נמצאים בימי בין המצרים. ואי' בספה"ק עבודת ישראל (פ' מסעי), והנה אדומ"ו הגאון מוהד"ב זלה"ה אמר, כי כל המסעות שנסעו ישראל, העיקר היה לתקן כל המקומות ולהגביה הניצוצין קדישין מהם, ולכן נכתבו בתורה שמות המסעות והמקומות אשר תקנום בתקנה. וזה "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'" (במדבר לג: ב), שמשך כתב כל מה שהוציאו ניצוצין קדישין במסעיהם שנסעו, ושנסעו על פי ה' ולא נסעו במקום אחד זולת שהוצרכו לתקן. וזהו "ואלה מסעיהם למוצאיהם" (שם), ודברי פי חכם חן.

והנה פרשה הזאת נקראת תמיד בין המצרים, הם נחשבים כ"א יום כמו שפירש רש"י (איכה א: ג). וכ"א יום וכ"א לילות הם מ"ב כנגד מ"ב מסעות שצריך לעבור בין המצרים בכמה מסעות לתקן הכל ולעבוד את ה'. הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עכ"ז יש לחזק את עצמו ולטהר לבבו ולעבוד

שיעורי הלכה

ט"ז-ט"ז סיון שנת תשפ"ה לפ"ק

הלכות שבת - או"ח סי' שכ"ו

דהפסח אינו בכלל ביסול, אלא האיסור הוא מפני רחילת הגוף, דהוה ליה כחמין שהוחמו בערב שבת דאסור לרחוץ בהם כל גופו, אבל פניו ידי ורגליו מותר. ולכן אע"פ שיחמם ידו בעוד המים עליהם אין בכך כלום.

הרא"ש: גם ידו לבד לא יחמם אצל האש

והרא"ש (סי' ט') חולק וסובר שאסור לחמם ידו אצל האש אפילו במקום שאין היד קולדת זו, דסבירא ליה שעשאוה כרוחץ במים שהוחמו בשבת דאסור אפילו לרחוץ בהן פניו ידי ורגליו. וזהו שיטת היש אומרים שהציא בשו"ע סעי' ה' "יש אומרים שצריך ליזהר שלא לחמם ידיו אלא האש אחר נטילה, אם לא יגבס תחילה יפה".

לא ישתטף כל גופו בצונן ויתחמם כנגד המדורה

שו"ע סע' ד' "לא ישתטף אדם כל גופו ויתחמם כנגד המדורה, מפני שמפסיר מים שעליו ונמנא כרוחץ כל גופו בחמין, אבל מותר להשתטף בצונן אחר שנתחמם אצל האש".

מקור ההלכה הוא במסכת שבת (מ: תנו רבנן מתחמם אדם כנגד המדורה ויונא ומשתטף בצונן, ובלבד שלא ישתטף בצונן ויתחמם כנגד המדורה מפני שמפסיר מים שעליו. וזיאר הרמב"ם (פכ"ז ה"ג) ונמנא כרוחץ כל גופו בחמין.

וכתב הרב המגיד שכתב הרמב"ם כן מפני שאין ההפסרה אסורה בעצמה

המשך מדף הקודם

והשי"ת ישפיע רחמיו וחסדיו לבניו החביבים כבבת שמרם ברכם טהרם רחמם צדקתך תמיד גמלם, ונזכה בקרוב נהל נטעי כנה פדויים לציון ברנה מתוך הרחבת הדעת בריות גופא ונהורא מעליא זרעא חיא וקיימא דעוסקים באורייתא בכל עידן, ושם שמים מתאהב על ידן ושלום לקרוב ולרחוק בביאת משיח צדקנו ובנין עולם בב"א.

מעבוד ה' חלילה. ואפילו בתשעה באב שהוא חושך למראה עין, הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא, מ"מ יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה שבו יולד מנחם, ויגאלנו במהרה וישמח ה' במעשיו, והיתה לו המלוכה כימי קדם: עיי"ש עוד ויונעם לך.

שהוא הדין שמקוה של שאוצין מותר להשיקה ככדי להכשירה. והסכים עמו כ"ק אאדמו"ר זי"ע להלכה במשנה הלכות (ח"ה סי' נ"ד).

וכל זה בתנאי שאין המים שבבור הטבילה יד סולדת בו

וכל זה אם אין המים שצבור הטבילה יד סולדת בו. וכמו שהעיר שם על כך כ"ק אאדמו"ר זי"ע בדומן הזה שהשקות הם על פי רוב מים חמים למים קרים חולי יש בזה איסור מצד זישול דהרי המקוה כעת מחממין אפילו לשבת ויו"ט ובור ההשקה הוא קר וכשמשיקים המים החמים למים הקרים נמצא שהמים הקרים מתבטלים ולפעמים באמת מי מקוה הוא חם ביותר עד שאי אפשר ליכנס שם.

***

איסור ליתן ע"ג בטנו כלי שיש בו מים חמים שו"ע סע' ו' "איסור ליתן על גבי בטנו כלי שיש בו מים חמין [שעושים כן למי שחש צמיעו (שו"ע הרב ס"ה)], ואפילו בחול מפני הסכנה שפעמים שהם רותחים. (אבל מותר להחם בגד וליתנו על צטנו) (טור)."

מחלוקת הראשונים בטעם האיסור בשבת וכל שכן דאסור ליתן צצצת מים ע"ג צטנו, ונחלקו הראשונים בטעם הדבר. לרש"י (מ: ד"ה ובלצד) והר"ן (יט. ד"ה ת"ר מתחמם) הטעם שמה ישפכו עליו ונמצא כרוחץ צצצת. ולתוס' (שם ד"ה

משנה הלכות: איסור לנגב ידים בשבת ממכונה שמוציא אויר חם

בשו"ת משנה הלכות (חי"א סי' רל"א) נשאל כ"ק אאדמו"ר זי"ע אם מותר לנגב ידיו ע"י המכונה שמנפחת אויר חם על ידיו כמו שיש צכמה צתי כיסאות ומרתצאות ומלוונים וכגון שפתח עכו"ם לעצמו המכונה אי יש בזה צד איסור.

והשיב לאיסור, וז"ל: ולפענ"ד עיין צשו"ע (או"ח סי' צכ"ו ס"ה) י"א שצריך ליזהר שלא לחמם ידיו אלל האש אחר נטילה אם לא ינגצם תחלה יפה והוא מהטור והרא"ש והמרדכי, וכתב המ"א דס"ל להרא"ש דאסור משום רחיצה דחמין שהוחמו צצצת אפילו לרחוץ בהם ידיו אסור וכ"ה בגמרא (קלד:) וכ"מ צרא"ש שכתב מפני שמפשיר המים וכ"מ ממ"ש ס"ו וכ"כ הסמ"ק וסה"ת צדהיא ע"ש. ועיין מחצית השקל וא"כ הכי נמי כיון דהמים מתפשרין קודם שיתנגצו ידיו ממילא אסור לנגב שם הידים משום רחיצה.

מותר להשיק מים בשבת להכשיר מקוה של מים שאובים

מותר להשיק צצצת מקוה של מים שאוצין למקוה כשירה, כמצואר צמשנה (ציצה יז:) שמוותר להשיק מים טמאים למי מקוה לטהרם, וצגמ' (שם יח.) יש מחלוקת רבי ורבנן דלרבנן מותר להשיק אף צצצת וכן נפסק להלכה צצצת"ם (פכ"ג מה' שבת ה"ח). וצשו"ת אגרות משה (או"ח ח"צ סי' פ"צ) למד מזה

יציאה לרשה"ר כשבגדיו רטובים מהמטר
שד"ע סע"ו ז' "הרוחץ בנהר לריך שינגב
גופו יפה כשעולה מהנהר מפני שלא
ישארו המים עליו ויטלטלם ארבע אמות
בכרמלית לפי שהעולה מן הרחיצה יש
ריבוי מים על גופו, אבל ההולך בדרשות
הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו
לא הקפידו זו".

בית יוסף: לפי שהם מועטים

מקור ההלכה הוא מימרא דרב יהודה
סוף פרק תולין (קמא), וכתב הרא"ש
(סי' י"ג) על זה לפי שהעולה מן הרחיצה
יש ריבוי מים על גופו, ולא דקדקו במהלך
בדרשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל
לבושו, עכ"ל. וביאר הב"י לפי שהם
מועטים לא גזרו עליהם אפילו בדרשה"ר.

ט"ו: לפי שאי אפשר בענין אחר

הט"ז (סק"ז) השיג על הבית יוסף
דעינינו רואות שיש יותר ריבוי מים מן
המטר על לבושי אדם ממה שיש על גופו
כשעולה מן הרחיצה. אלא מצאנו הטעם
דבזה אי אפשר להמנע ממנו שהאדם
הולך בדרשות הרבים ופתאום בא מטר
עליו, לא גזרו בזה רבנן.

ביאור הגר"א: מתוס' מוכח

שמותר לילך גם עם ריבוי מים שבבגדיו

בביאור הגר"א הוכיח מפירוש התוס'
(שבת קמו: ד"ה מי) דאפילו ריבוי מים
נבלע בלבושו, גם כן מותר לילך בהן.
שפירשו שם התוס' מה שאמרו בגמרא מי
שנשכו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו

ובלנד) הטעם משום דמינכר שהוא
לרפואה וגזירה משום שחיקת סמנים.

השתמשות בבקבוק חם בשבת

ונפ"מ זין הטעמים אם המים חמים הם
בכלי סגור שקורין ווארים פלאש, דלפי
רש"י שאין חשש שמא ישפך מותר, ולפי
התוס' משום דמינכר שזה לרפואה גם
בזה אסור.

אמנם בזמנינו כתבו הפוסקים כיון שגם
בריאים משתמשים בבקבוק חם כדי
לחמם את המטה, מותר להשתמש בו
כשהוא סגור, גם כשחש צטטנו כיון שאין
ניכר שעושה כן לזורך רפואה. ודעת
הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל
דרק כשאפשר לתלות שעושה זאת משום
הקור, כגון בימי החורף מותר בבקבוק
חם, ור' ארחות שבת (פ"כ הע' קפ"ז).

השתמשות בשמיכה חשמלית בשבת

ולענין שמיכה חשמלית, כתב בשו"ת
אגרות משה (או"ח ח"ג סי' נ') שכיון
שגם אנשים בריאים נהנים מכך, אין בזה
משום רפואה, ומותר גם לחולים
להשתמש בה. אך כיון שיש לחוש שמא יבוא
להגדיל או להקטין החום, או לנתק את
השמיכה ממקור החשמל, לריך לעשות
היכר במקום השינוי ובמקום החיבור,
כדי שיזכור ששבת היום. וכן היה דעת
כ"ק אאדמו"ר זי"ע.

האדם] הוא פטור כדר' נתן שהאי נושא את עצמו.

דברות משה: לעולם נשאר
מקום קביעת הבגד על האדם

ובדברות משה (מס' שבת ס' מ"ד ענף ב') ביאר דרך אחרת, כי הבגדים בטלים להגוף לענין חשיבות מקום מציאותו, שמקומם הוא על האדם שלבשם בזה ככל מקום שהוא נמצא, בין כשהוא צרה"י בין כשהוא צרה"ר, לא נשתנה חשיבות מקום לבושו לומר על המלבושים עצמם שהם צרה"י והם צרה"ר, אלא שיאמרו עליהם שהם על האדם פלוני, שלכן חילוק רשויות לא שייך לענין המלבושים, וכלא חילוק רשויות הא ליכא איסור הוצאה, אף שאיכא מציאות ההוצאה, דהא ההוצאה מרשות לרשות הוא המלאכה, ולא ההוצאה בעלמא.

לבוש: לא אסרה תורה לצאת עם מלבושים והלבוש (ס' ש"א סע' ז') ביאר דרך אחרת יסוד ההיתר וז"ל, וזה אין ספק שלא אסרה תורה להוציא המלבושים שעליו, שלא נותה תורה ללכת ערום. גם מה שהוא תכשיט לאדם אע"פ שאינו דרך מלבוש לא אסרה התורה, שלא אסרה התורה אלא מה שהוא דרך משא. וכן כתב בעזרא (נחמי' יג:יט) "לא יבוא משא ביום השבת משא ולא תכשיט". והיינו לא מטעם שצטל הבגד לגבי האדם או משום שמקום קביעת הבגד הוא על האדם, אלא לכתחילה לא אסרה תורה לצאת עם מלבוש.

חושש, דהכוונה שבגדיו נפלו לתוך המים, ובכי האי גוונא יש ריבוי מים בגדים, ואפילו הכי מותר להלך בהן ואין בהן איסור הוצאה. והטעם כמ"ש הט"ז דזוה שאי אפשר להמנע ממנו שהאדם הולך ברשות הרבים ופתאום נפלו בגדיו במים, לא גזרו ביה רבנן.

קרבן נתנאל: ריבוי מים שבתוך בגדו
בטל לגבי הבגד

ובקרבן נתנאל (פרק כ' ס' י"ג אות ג') ביאר דברי הבית יוסף דאף שהמים שבלבושו יש בו ריבוי יותר ממים שעל מי שעולה מן הרחצה, מ"מ המים שהם בעין יותר מועטים צמי שגשם סותף על ראשו ועל לבושו. משא"כ ברחיצה יש ריבוי מים בעין. כלומר שהמים שבלועים בתוך הבגד בטלים להבגד ואין בהם איסור הוצאה.

למה אין איסור הוצאה
על המלבוש שהוא לובש

ויש לומר דרך אחרת הטעם שלא אסרו לצאת עם בגד בשעת הגשמים, לפי מה שכבר ביארנו במשנת השיעורים (עמ' ל') כיסוד סברת ההיתר שאין איסור הוצאה מרשות לרשות על המלבוש שלבש בו. והבאנו בזה שלשה ביאורים.

רש"י: הבגד בטל לגבי האדם

רש"י ביאר הטעם שהבגדים בטלים לגבי האדם, דמבואר (שבת קמב.) שהמוציא אדם וכליו עליו וסנדליו צרגליו וטבעותיו צידיו פטור. ופרש"י (ד"ה פטור) דבגדיו בטלי לגביה, ועליו [על

ישארו המים עליו ויטלטלם ד' אמות
בכרמלית, כמו שנתבאר בסי' ש"א.

ועוד צריך ליזהר שלא לשוט גופו בנהר
(כמב' בסי' של"ט ס"ז), וגם שלא
להשיט שום דבר כגון הקסמין שעל פני
המים אסור להפזילן לכאן ולכאן לנקות
המים, כמו שיתבאר בסי' של"ט (ס"ו).
ועוד צריך ליזהר כל רוחץ שלא לסחוט
שערו. ואף שלא שייך סחיטה בשער,
שהשער קשה ואינו בולע המים בתוכו
ממש, מ"מ אסור מדברי סופרים. ומפני
שאין הכל יודעים ליזהר בכל זה, לכן
נחפזת המנהג במדינות אלו שלא לרחוץ
כלל בשבת אפילו בזמן אע"פ שאין איסור
בדבר מן הדין (שו"ע הרצ סע' ו').

לא אסרה תורה לצאת עם מלבוש
בזמן הגשמים

ולפ"ז יש לומר שאם נאמר הטעם משום
ביטול, יש מקום לדון שהגשם אינו בטל
לגבי האדם. אבל לפי טעמו של הלבוש
שלא נותה תורה ללכת ערום, הוא הדין
בזה שלא אסרה תורה לצאת מביתו בזמן
הגשמים כשהוא לבוש בצגדיו.

להימנע מרחיצה בנהר או במקוה

המשנה ברורה (ס"ק כ"א) מביא מ"ש
הפוסקים דנהגו שלא לרחוץ כלל בנהר או
במקוה, דמנאי לבוא לידי סחיטת שער,
ועוד כמה טעמים (עי' במגן אברהם
סק"ח). דכשרוחץ בנהר צריך ליזהר
שינגב גופו יפה כשעולה מן הנהר שלא

מראי מקומות

בשז"ת משנה הלכות השייכים ללימוד דף היומי

מס' עבודה זרה

- כד: תוד"ה פרה.....ה-קלט, קמט, ט-תכא, יט-קנא
- כה: עכו"ם אין אשתו משמרתו.....ד-קעו, י-רמוג, יט-קכא, רפט
- רש"י ד"ה עובד.....י-רמוג, יט-קכא, רפט
- כו: יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיא.....יז-קפג
- בת ישראל לא תילד וכו' אבל עו"כ מיילדת בת ישראל.....ז-רלב
- יהודית מילדת עובדת כוכבים בשכר.....ב-מב
- דידכו דלא מינטרי שבתא לא מחללינן.....טז-קלג, יא-רצט
- אנוקי בשכר שרי משום איבה.....ד-רמוה, טז-קי
- העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין.....יט-שלז
- תוד"ה סבר.....טז-קי
- תוד"ה והרועין.....יז-קפג
- תוד"ה לא מעלין.....יט-שלז
- המינין והמסורות והמורמים היו מורדין ולא מעלין.....ט-שלד, יח-פא, יט-קעט
- כו: ישראל מל את העובד כוכבים לשום גר.....ב-לט, י-קעו
- לאפוקי משום מורנא דלא.....יג-רטז
- עכו"ם לא ימול את ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים.....י-קעא
- חכ"א עכו"ם מל את ישראל בזמן שאחרים עומדים על גבו.....יד-קלב
- דמצלי ליה סכינא ומשווי ליה כרות שפכה.....יד-קיד
- ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי.....יב-רפב, יג-נה, יט-ריט
- רש"י ד"ה לאפוקי.....יג-רטז
- תוד"ה אני.....ה-קיא
- תוד"ה וחד אמר.....יז-קלד
- כו: מניין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה.....ו-קעו, י-קעט, יט-קפד, קצ
- המול ימול.....יט-רכ, שסא
- דאשה כמאן דמהילא דמיא.....ז-קעג, יג-כט, יט-רד
- רש"י ד"ה ואתה.....י-קעט
- תוד"ה וכו'.....יג-נה, יח-רפד

תוד"ה איכא	ה-קעט, יט-קצ
תוד"ה אשה	ז-קעג
ודאי מת מתרפאין מהן	יב-מא, יג-קכט
שאני מינות דמשכא דאתי למימשך בתרייהו	טו-צו, יט-קעט
רש"י ד"ה ספק	יג-קכט
רש"י ד"ה חיווא	ח-ז
תוד"ה שאני	מז-צו
תוד"ה חווא	ח-ז
תוד"ה יכול	יד-רסח, יט-נח, קכה
למחר נפק דרשה בפירקא	ה-קצד
חמימי לסילוא וקירי לחספניתא וחילופא סכנתא	יג-נב
רש"י ד"ה חמימי	יב-נג
רש"י ד"ה חוספניתא	יב-נג
תוד"ה המסתפר	ד-רמוז, יב-עב, עג, שא, מז-לו, קי
אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה	יט-קטז
מפני מה אסרו גבינות עכו"ם	יב-שיח
אתיא שם שם מעגלה ערופה	יט-רסז

כח.

כח:

כט.

כט:

ניצוצי הדף

עבודה זרה י"ז ע"א

שפעם בא רב מאד חשוב וכבדהו מאד, ואמר הרב הנ"ל ירושלמי הנ"ל שהלומד מסכת אחת וכו' והנה מכבדין אותו יותר מלימודו. והשיב לו הגה"ק ז"ל, אמת אבער איר ווייסט דען וויפיעל כבוד עס קומט פיר איין מסכת? הידעתם כמה כבוד מגיע בשביל מסכת אחת, וכל הכבוד שאנו נותנים אינו אפילו התחלה לפי המגיע עבור מסכת אחת. ועיי"ש שהביא דבתלמיד אצל רבו לא שייך ענין שלא ירבה בתוארים ג"כ.

ועוד דבזמנינו השפיל כבוד התורה, ולמי שהוא באמת ת"ח צריכים לכבדו מאוד, שיראו שלא אלמן ישראל. ועוד כתב דלפעמים כשאנו מתארו, ויראו התלמידים או שאר בני ויחשבו שזה בזיון שלא כבוד את רבם, א"כ הוה בכלל בזיון ת"ח. ובדרך צחות שמעתי שפעם שאל השואל קושיא, ונעלם ממנו דברי רש"י מפורש, והמשיב הי' הגה"ק מצאנו, וכתב בתואר אל כבוד הרב הגאון. ושאל לו בנו, אבי על מי שהשמיט ולא ראה רש"י האיך יתכן תואר גאון? והשיב ודאי בני, הלוא הגאונים היו קודם רש"י ולא ראו פרש"י ושפיר הקשה, ועיי"ש עוד.

גם חידוש שם דזה שת"ח צריך להודיע הוא דוקא כשבא בגבולו, אבל מי שמטעה את עצמו אינו מחויב, עיי"ש. ושמעתי מזקני הקדוש כ"ק אדמו"ר מאלכסנדר זי"ע שאמר בשם צדיקים, אוי לו למי שמטעין בו, דהיינו שמכניסים הטעות בו, אבל אם אין הטעות בו אין שום דבר. ופעם ראיתי באיזה ספר בשם הגאון בעל צפנת פענח שאמר

רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים. אמר רבי, לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן 'רבי', עיי"ש.

תוארים לתלמיד חכם

בהקדמה לשו"ת ר' עקיבא איגר זצוק"ל כותב כי מעודו לא הביט בתוארים שהללוהו. ומצוה את בניו בהדפיסם את ספרו שו"ת להשמיט את התוארים שכתב לשואלים, וישאירו רק את המלה הראשונה ימשך מן הרב הגאון ידפיסו רק 'הרב' לבד. וכן כ' מהרלנ"ח בתשו' (סס" ק"ב דף קכ"ה ע"ב) שלא יענה על מכתבי השואל אם ירבה עליו בתוארים.

לעומת ר' יעב"ץ מודיע כי אביו בעל חכם צבי קרא בדיוק א' המהללים שכתבו עליו, ואמר הטעם יטען אם ימצא שאינם מתאימים עמדתו ומשבחים אותו במה שאין בו, יבוש יתאמץ למלאות אחריהם יגאו תהלה ויאמנו דבריהם.

דרבו של כ"ק אדמו"ר הגה"ק זי"ע להרבות בתוארים ובשבחן של תלמידי חכמים. ובאמת הי' אוהבן ורואה בהן כל אלו המעלות ואפי' יותר ממה שכתב. ובשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' רכ"ה) ובתשובתו להגה"ק בעל קהלות יעקב זי"ע שהתלונן על ריבוי התוארים, ומדברי הירושלמי שצריך להודיעו שאינו יודע רק מסכת אחת, הביא גם כי שמעתי בשם הגה"ק אדמו"ר בעל דברי חיים מצאנו

שאינ בו, ואסיים אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לכו לשמים.

ואפשר להסביר מה שאמרו בגמ' על רבי אלעזר בן דורדיא שעבר על כל עבירות שבתורה וכל ימיו היה רשע, ובסוף ימיו הניח ראשו בין ברכיו וזעק בקול גדול עד שיצאתה נשמתו, ויצאת בת קול ואמרה רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא, ובכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש בכמה שנים.

ובספר קרבן שבת (פרק י"ט, הובא בס' חן טוב) שהקשה בעל יד יוסף למה בכה רבי על דבר זה. ותירץ שהבכיה היא שאם לפעמים מזדמן שקונה אדם עולמו בשעה אחת, ואם כן לפעמים שקונה בכמה שנים יכול לאבדה בשעה אחת, כי כמו שיעור נתינה כן שיעור אבידה, ועל זה היתה בכייתו עיין שם.

וראיתי עוד תי' וכן תי' בספר הנ"ל ע"פ מש"כ רבינו החיד"א זצוק"ל בס' פתח עינים (שם ד"ה יצאת) בשם רבינו חיים ויטאל זיע"א, שהנה יוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה, ולבסוף נעשה צדוקי ואיבד את כל החלקים הרוחניים שנעשו מתורתו ומצוותיו ומעשיו הטובים. וכדאמרינן (ברכות כ"א), יוחנן כה"ג היה צדיק ולבסוף חטא ואיבד עולמו. ובא ר"א בן דורדיא שכל ימיו חטא ופגם, ולבסוף שב למוטב ונטל את חלק תורתו ומצוותיו של יוחנן כה"ג. ולהיפך יוחנן כה"ג שהרשיע, לבסוף נטל את מעשיו של אלעזר בן דורדיא. ועל זה נאמר "יכין וצדיק ילבש" (איוב כז:ז), וכתב החיד"א דלפ"ז אתי שפיר שנקרא 'רבי' אלעזר בן דורדיא, מכיון שלבש חלוקת דרבנן של יוחנן כהן גדול.

וא"כ שרבי אלעזר בן דורדיא תיקונו של יוחנן כהן גדול ששימש בכהונה גדולה

למישהו שא"צ להוציא ספר. ושאלו למה, ואמר לו שמי שמוציא ספרים הוא היות שאמרו חז"ל אוי לו למי שמתעין בו. וכן שצריך להודיע שאינו ידע הרבה מסכת. וממילא כשמוציא ספרים יודעים כבר גדלותו בתורה ובזה מודיע, אבל לכבודו כולם אינם טועים כך.

ואני רכיל והולך ומגלה סוד, אשר ראיתי פעם מכתב מהגאון מרן רבי בנימין הצדיק זילבער זי"ע, בעל אז נדברו זצוק"ל, שכתב באמצע מכתב לכ"ק אאדמו"ר הגה"ק זי"ע נגד התוארים, ואח"כ במכתב שני חזר בעצמו ואמר דבאמת ה' לו תועלת מזה, שאותו יום בבוקר כשקם ה' מאוד מושפל ברוחו, וממש לא ה' בו כח להתאמץ לעבודת היום. והקב"ה אנה לידו מכתב כ"ק אאדמו"ר עם התוארים ודברי חביבות וחיזוק, ומזה לקח כח לעבודת ה' כל היום.

ובעיקר הענין אביא קצת הערות בזה מגמ' מפורשת (ב"מ פה), איקלע רבי לאתריה דרבי אלעזר ברבי שמעון, אמר להם, יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו יש לו בן וכו' אסמכיה ואשלמיה לרבי שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאימיה. כל יומא הוה אמר, לקרייתי אנא איזיל. אמר להו חכים עבדו יתן וגולתא דדהבא פרסו עלך, ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתי אנא איזיל, אמר להו מומי עזובא דא וכו' עי"ש.

ובן מצינו בגמ' (ע"ז יז.) יצתה בת קול ואמרה, רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. אמר רבי, לא דין לבעלי תשובה שמקבלין אותם, אלא שקוראים אותן 'רבי', עי"ש. והרי לא ה' רבי בכלל, הגם שיש כמה תירוצים ע"ז, מ"מ השתמש בתואר לכבוד

מגורי האר"י ז"ל, שאת ב' הכתרים שקיבלו ישראל במעמד הר סיני, ובחטא העגל פרקם - קיבל משה רבינו ע"ה כל הכתרים שהיו לישראל, וממנו קרן עור פניו. ובכל שבת מחזירים לישראל. וז"ש ישמח משה במתנת חלקו עיי"ש.

ועי' בחת"ס עה"ת (פ' תשא עמ' קמ"א ד"ה שבת), שזהו 'וינפש', ודחז"ל (ביצה טז.) כיון ששבת וי אבדה נפש. ואמרו בלשון 'וי' כי זה הי' הדיבור האחרון שדיבר הקב"ה עם מרע"ה בהר, וא"ל "לך רד כי שחת עמך". ובשעה שעשו העגל וי אבדה מהנפש, כי קודם העגל שהיו לישראל הכתרים לא הי' שייך נשמה יתירה בשבת ולא יצאה ממנו במוצש"ק, כי היו הכתרים עליהם תמיד. רק אחרי העגל נתחדש זה שמקבלים בחזרה ביום שבת, ע"כ אמר הקב"ה וינפש.

וראה עוד באוהב ישראל (ר"פ ויקהל) וס' במשנת יוסף (שבת י"א) שז"פ "ויקהל משה את כל עדת", ר"ל עדי של בני ישראל שלא ישלטו בהם ידי זרים. וביום ש"ק מחזירים לנו בטוב לב ומסתפק במה ששייך לו עצמו. וז"ש ישמח משה במתנת "חלקו".

יוסף הצדיק ושני אמוראים

הכניסו עצמם לנסיון כדי להתגבר על יצרם

איתא בגמרא (ע"ז יז.) רבי חנינא ורבי יונתן הלכו לדרכם. הגיעו לשני שבילים המתפצלים שביל אחד היה פתוח לפתח של עבודת כוכבים, ושביל אחד היה פתוח לפתח של בית זנות. ודנו ביניהם, באיזה משני הפתחים עדיף להימנע מללכת דרך שם.

אחד אמר, נלך אפיתחא דעבודת כוכבים, כי היצר לעבוד עבודה זרה כבר נשחט ע"י אנשי כנסת הגדולה (סנהדרין סד.), וממילא עדיף ללכת בדרך זו, כי בזה לא נכניס עצמנו בנסיון עבירה, מאשר ללכת בדרך דבי

שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי. ועליו אמר זה יש קונה עולמו בשעה אחת, כמו רבי אלעזר בן דורדיא שהיה רשע כל ימיו. ומי גרם לו זה שירש בשעה אחת, לפי שיש אחר שקונה עולמו בכמה שנים, דהיינו יוחנן כהן גדול, לכך בכה שירש בשעה אחת מה שטרח יוחנן כל ימיו, על זה ודאי יש לבכות, עד כאן לשונו.

והנה בתפלת שמו"ע ותן שכר טוב לכל הבוטחים וכו' ושים חלקנו עמהם. דקושיא רבה האיך אנחנו מבקשים שיהיה חלקינו עמהם אם אין אנו כדאים לזה ח"ו. ופי' מרן האר"י ז"ל דכל אחד יש לו חלק בגן עדן וחלק בגיהנם, ואמרו רז"ל (חגיגה ט"ו) זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן.

והוא לדעתי כאשר הוא מעלה מקליפה אל הקדושה את אשר הפיל חבירו, ניתוסף לו חלק חבירו בקדושה. וכשחבירו שב בתשובה אזי הוא מחזיר לו את אשר לקח את שלו. ויש צדיקים אשר אינם רוצים ליהנות משל אחרים, והגם שנותנים להם חלק חברים, מחזירים לכל אחד אבידתו. וזה שאנו מבקשים ותן שכר טוב וכו' ושים חלקינו עמהם והם בודאי יחזירו לי, ע"כ דברי מרן בקיצור.

וביאר בזה הרה"ק בספה"ק אגרא דכלה (פ' כי תצא) וזה שיאמר בכאן "ואם לא קרוב אחיך וכו' ואספתו אל תוך ביתך", דהיינו שתקח אותן האורות אל נשמתך וגם אל 'ביתך' - התיבות שבתורתך ותפילותך. 'והיה עמך עד דרוש אחיך אותו והשבותו לו', ואל תהנה משל אחרים. נאמן עליך הבורא שישלם לך כהנה וכהנה מזכיותך, והבן כי קצרתי.

ובזה מבואר עפמ"ש החיד"א ז"ל (מדבר קדמות סע' מ' אות כ"ג) בשם ס' הליקוטים

לעשות ככה. וזהו עיקר מלאכת האדם, לנצח יצרו דייקא אחר שגבר עליו ובערה בו התאוה, ולכן נכנס לעשות צרכיו. אך בסוף ראה שעלה בו אש התאוה עד למעלה, ומצא עצמו חלש ולא היה לאל ידו לכבוש התאוה, לולי דמות דיוקנו של אביו, וזכות אביו סייעהו. ע"כ.

אסור להרהר אחר הצדיקים

ומזה רואים גודל קדושת הצדיקים, ואיך שאין לנו שום השגה בהם, וגם כשנראה לנו לעינינו שהם ח"ו עסוקים בעבירות חמורות, באמת כל כוונתם לשם שמים, להתעלות בדרגה אחר דרגה. וכמו שאמרו בגמרא (שבת נו.) כל האומר דוד חטא בנישואיו עם בת שבע, אינו אלא טועה, כי באמת כבר נתן לה בעלה הראשון גט קודם שיצא למלחמה. ואמרו עוד (ע"ז ד:) לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב (תהלים קט:כב) "ולבי חלל בקרבי", ופירש"י, לבי חלל - יצר הרע חלל בקרבי, ואין לו כח לשלוט בקרבי. אלא למה עשה? גזירת מלך היה כדי ליתן פתחון פה לשבים.

ויש על זה ביאור נפלא לבאר מהו הלשון 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה', דדוקא מי שהוא עצמו טעה ונכשל בעבירות רח"ל, כשהוא קורא בנביא מעשה דוד, הוא מפרש אותם כפשוטו שח"ו דוד המלך חטא. אך חז"ל הקדושים שלא נכשלו בשום עבירה מימיהם, ממילא הבינו מיד שדוד המלך לא חטא כפשוטו ח"ו, רק כבר קיבלה גט, או שזה היה גזירת מלך כדי ליתן פתחון פה לשבים. וזהו 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה', שבזה גופא שהוא אומר שדוד המלך חטא, זה מוכיח שהוא עצמו הוא בעל עבירה רח"ל.

ובן אמרו בגמרא (שבת צו:) מקושש זה

הזונות, שמא ישלוט בנו יצר הרע. אך האמורא השני אמר, אדרבה! נלך אפיתחא דבי זונות ונכוף את יצרנו, ונמנע מהרהור עבירה, ונקבל על כפייה זו שחר. וזה עדיף מאשר לעבור על בית אלילים שאין שם נסיון מאחר שכבר נשחט יצרא דעבודה זרה.

ואבן הלכו אפיתחא דבי זונות. כשהגיעו קרוב לבית הזונות, ראו שכל הזונות ברחו להם לתוך ביתן! אמר ליה: מנא לך הא? מנין ידעת זאת, עד שסמכת על עצמך לעבור דרך בית הזונות, ולא פחדת שיתגרה בך יצר הרע? אמר ליה: מקרא מפורש הוא (משלי ב:יא) "מוזמה תשמור עליך תבונה תנצרכה", כלומר, התורה מגינה ומצילה מן העבירה. וכך הוא פירוש הפסוק, מדבר זימה - זנות, תשמור עליך התורה, והתבונה - התורה, תנצור עליך מכל דבר רע, ומהרהור חטא.

ואפשר לפרש עפ"מ שנאמר אצל יוסף הצדיק (בראשית לט:יא) "ויהי כהיום הזה ויבוא הביתה לעשות מלאכתו", ובגמ' (סוטה לו:) רב ושמואל, חד אמר לעשות מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו נכנס, אך באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון וכך ניצל מן החטא.

וקשה, איך יתכן לומר כך על יוסף הצדיק יסוד עולם, שח"ו היה גמור בדעתו לעשות עבירה חמורה כזאת, ולמה באמת בא יעקב אביו להצילו אם כבר הגיע לדרגה שפלה כזאת.

ומבאר הכתב סופר, דיוסף לשם שמים התכוון להבעיר אש התאוה, ע"ד שמצינו בגמ' הנ"ל באמוראי שהלכו לפני בית זונות כדי להבעיר אש התאוה ולכבוש יצרים, ולפום צערא אגרא, ולזה התכוון יוסף. וכל היודע בנפשו שיוכל לכבוש יצרו, ראוי לו

ובן אמרו בגמ' (סנהדרין קז.) לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון, שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל. אמר לפניו, רבש"ע, מפני מה אומרים 'אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב' ואין אומרים 'אלקי דוד'? אמר לו הקב"ה, הם התנסו בנסיונות ואתה לא. אמר לפניו, רבש"ע, בחנני ונסני, שנאמר (תהלים כו:ב) "בחנני ה' ונסני וגו'".

עוד איתא בגמרא (סוכה נב.) קידושין (ל:) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לו:ב) "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו". ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו, שנאמר (שם:לג) "ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו", ע"כ. ורואים מזה להדיא שהאדם לא יכול לומר שמותר לו להכניס עצמו לנסיונות, כי הוא יוכל להתגבר על היצר, שהרי הגמרא אומרת שהאדם אינו יכול לעמוד בפני היצר.

והגם שזהו עיקר עבודתנו בעולם להתגבר על היצר. ובעל כרחינו אנו מכניסים עצמינו לפעמים לנסיונות, בכל עת שאנו עומדים להתפלל, הרי אנו מכניסים עצמינו בזה לנסיון, כי היצר הרע ינסה בכל כחו לבלבל מחשבותינו. אך על זה יש לנו הבטחה, "ה' לא יעזבנו בידו" (תהלים לו:לג), כשהקב"ה עוזר לו. אך כל זה בנסיונות שאנו מוכרחים להכניס שם את עצמינו, כי אנו

צלפחד, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא, עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין. אם כדברך, התורה כיסתה ואתה מגלה אותו, ואם לאו, אתה מוציא לעז על אותו צדיק, ע"כ. ורואים מזה עד כמה צריכים להיזהר שלא להרהר אחרי הצדיקים.

אנשים כערכו אסורים להכניס עצמם לנסיונות

ולנבי מה שנתבאר שיוסף הצדיק ושני האמוראים הכניסו עצמם לנסיון, יש לנו לדעת שרק צדיקים גדולים כמותם היו מותרים להכניס עצמם לזה, בידועם בבירור שלא יכשלו ח"ו. אבל לנו הוא אסור חמור, ועל זה אמר שלמה המלך (משלי א:י) "בני אדם יפתוך חטאים אל תבא", כלומר, אם היצירה יפתה אותך להכניס עצמך בנסיון של חטאים, אל תאבה אליו ולא תשמע אליו, כי יש בזה סכנה גדולה שמא לא יוכל לעמוד בנסיון.

וממילא מובן מזה שאין זה שום תירוץ לומר שהוא הולך בדוקא ברחוב כי הוא רוצה להתגבר על הנסיונות.^א שהרי אפילו אצל אברהם אבינו מצינו במדרש, שלאחר הנסיון העשירי של עקידת יצחק, כשאמר לו השי"ת (בראשית כב:יב) "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידיך ממני", ביקש אברהם אבינו ואמר, רבש"ע עד כאן, איני רוצה בעוד נסיונות.

^א כ"ק הגה"ק אאמ"ר זי"ע סיפר שבזמנו של מרן החתם סופר זי"ע היה יהודי שנעשה רופא ונשאר יהודי כשר בשלימות. ואמר לו החת"ס שישתמד. הרופא התחיל לבכות, הלוא יהודי אני. הסביר לו החת"ס, אתה מכשיל את הרבים, בראותם שאפשר להיות רופא ולהישאר יהודי כשר, וממילא עדיף שתשתמד ולא תכשיל את הרבים.

וכיו"ב מסופר שאחד הגיע להרה"ק מליובאוויטש זי"ע, ואמר לו שהוא רוצה שבנו ילך בקאלידזש. אמר לו הרבי, ח"ו אסור לילך שם. אמר לו האיש, הרי גם הרבי הלך בצעירותו. ויקצוף עליו הרבי מאד, והסביר לו שלשה תירוצים על זה: (א) אני כבר הייתי לאחר החתונה. (ב) כבר היה לי מקודם היתר הוראה מה'ראגאטשובער'. (ג) מו"ח הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש ידע מזה ולקח על עצמו את האחריות. אך לא כל אחד שנופל מהקומה העשירית נשאר בחיים ... אסור להכניס עצמו לנסיונות.

איזה נסיון יביא להם היצה"ר בבית המדרש, כי זה רדאי שיפתה אותם ללמוד לשם גאווה, רק השאלה הוא אם גאווה דומה לע"ז או לזנות, וכמו שנחלקו בגמ' (סוטה ד:) על זה, ר"ש בן יוחי אומר, כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד ע"ז, ר' חמא בר חנינא אמר, כאילו בא על כל העריות. אך בודאי לא הכניסו עצמם במזיד לנסיון ממש של זנות וע"ז.

היכי דמי בעל תשובה

והנבם שאמרו בגמרא (יומא פו:) היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה, כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה. מחוי רב יהודה, באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום. ופירש"י, באותה אשה באותו מקום – שעבר שם העבירה, ואותו פרק, מתוך שדומה מכל וכל לזמן שנכשל בו כבר, יצרו מתגבר עליו ואומר לו, ראה פלונית, ואותו מקום, ואותו פרק הוא, קום עשה מה שעשית כבר.

ומשמע מזה שכדי לעשות תשובה, צריכים להכניס עצמו לידי נסיון ממש. וכעין זה פירש"י עוד בפרשת מטות עה"פ (במדבר לא:טז) "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם", ופירש"י, הן הנה – מגיד שהיו מכירין אותו, זו היא שנכשל פלוני בה. וכוונת פקודי החיל היה, כדי שיוכלו כלל ישראל לחזור עליהם בתשובה שלימה, ע"י שיהיה באותה אשה ממש, ומשמע שצריכים להכניס עצמו במזיד לידי נסיון.

אך שם גופא מצינו שמשה רבינו מחה נגדם – "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם", וצוה להורגם, כי אסור להאדם להביא עצמו לידי נסיון. ובאמת קשה בכללות, מה מועיל מה שהתשובה הוא באותה אשה ובאותו מקום, הלא סוף סוף הדרך הוא שהנסיון

מחוייבים להתפלל בכל יום. משא"כ להכניס עצמינו לנסיונות עבים ומגושמים שלא נצטרינו, על זה אין שום היתר.

אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש

וזהו מה שאמרו בגמרא (קידושין שם) אם פגע בך מנוול זה, משכחו לביהמ"ד. ומביא הגה"ק רבי אברהם אחי הגר"א, שאחיו הגר"א הק' שאל, מה יעזור מה שמושכו לביהמ"ד, וכי שם בבית מדרש אין יצה"ר ואין נסיונות?

ותירין, דהאדם נברא כדי להתגבר על היצה"ר. והנה היצה"ר לא איכפת לו איזה סוג נסיון להביא על האדם. ולכן כשהאדם רואה שהיצה"ר מביא לו את הנסיונות בעודו ברחוב, יש לו לומר להיצר, תחכה עלי עם הנסיונות עד כשאגיע לבית המדרש – שם תביא עלי את כל הנסיונות שאתה רוצה. וזהו – אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש. והיצה"ר מסכים לזה, כי לא איכפת ליה היכן להביא לו את הנסיונות.

אך כמובן שהאדם עצמו מרויח מזה עד מאד, כי בנסיונות האורבות לו ברחוב קשה מאד להתגבר עליהם, משא"כ על הנסיונות שבאים לו בביהמ"ד, יוכל בקל להתגבר, שהרי הוא עסוק שם כל הזמן עם התבלין נגד היצה"ר – התורה הקדושה. ואפילו אם היצר יצליח לפתותו ללמוד לשם פניות וכדומה, הרי סוף סוף עסק באותו זמן בתורה, ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

ואפשר לומר בדרך דרש, שזה היה הויכוח בין האמוראים באיזה פתח לילך, אם בפתח עבודת כוכבים או בפתח בית זונות. האמוראים לא התכוונו ללכת ממש בפתח ע"ז או של בית זונות, רק שתייהם התכוונו למשוך את המנוול – היצה"ר לבית המדרש, שיביא להם את הנסיונות בביהמ"ד, ונחלקו

וגזל בממונות, יתן לו הא-ל ממון ויפרענו לחבירו וירצהו וימחול לו. עיי"ש עוד באריכות.

וזהו מה שנאמר (הושע יד:ב-ג) "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך. קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון". הנביא אומר לכלל ישראל, 'שובה ישראל', תעשו תשובה. ואם תאמר 'כי כשלת בעונך' ואין בידך לתקן, כי הוא בכלל "מעוות לא יוכל לתקן" (קהלת א:טו). אני אומר לך עצה על זה, 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' - עשה אתה תשובה כפי מה שבכוונתך לעשות, ולגבי השאר שאין אתה יכול לתקן, 'אמרו אליו', תאמרו להשי"ת, 'כל תשא עון', שכביכול הוא ישלים שאר החלקים, כדי שיוכל להיות תשא כל העון.

וזהו מה שנאמר עוד (ישעי' נה:ז-ח) "יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו". והגם שהוא מעוות לא יוכל לתקן, מ"מ 'וישוב אל ה' כפי יכלתו, וממילא 'וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח', כלומר, השי"ת ירבה לסלוח לו גם על הדברים שהוא בעצמו לא יכול לתקן, כי השי"ת הוא כל יכול ומפליא לעשות - "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאום ה'". (ישעי' נה:ח).

"שמח בחור בילדותך וגו'"

וניתיק כאן מה שאמרנו ב' בחקותי (שנת תשע"ז) בהקדם מ"ש בספה"ק מלא העומר זי"ע ועכ"א עה"פ "שמח בחור בילדותך וגו'" (קהלת יא:ט). ונראה כי אמרו חז"ל (ע"ז יז). שאמר אחד ניזול אפתחא דזונות דנכפיה ליצרן, נמצא שיש מדרגה לעמוד במקום התגברות היצר כדי לכבוש היצר, כי זו מדרגה יתירה. וזהו שאמר שתראה לבוא במדרגה כזו, שאפילו בילדותך תשמח,

החזק הוא רק בפעם הראשון, משא"כ בפעם השני כבר נתקרר תאוותו ואין לו כל כך נסיון לזה, וא"כ מה מועיל מה שהוא באותה אשה ובאותו מקום.

רק הכוונה בזה הוא כמו שרואים ברמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"א), שמיד לאחר שמביא את ההלכה שהתשובה גמורה הוא כשהוא באותה אשה ובאותו מקום, הוא כותב מיד (ה"ב) ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו, ויגמור בלבו שלא יעשה עוד. וכן יתנחם על שעבר, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, ע"כ.

והיינו, שעיקר התשובה בזה, הוא לא באופן שיביא עצמו לידי נסיון ח"ו, רק שצריך לגמור בלבו באמת שלא יחטא עוד עד שיעיד עליו יודע תעלומות, שגם אילו היה בא לפניו העבירה הראשונה, באותה אשה ובאותו מקום ובאותו תאווה שהיה לו בפעם הראשון, מ"מ היה מתגבר על יצרו.

השי"ת גומר בעדיו את חלקי התשובה שאין ביכלתנו לעשות

ומי שמונע עצמו חלק מהתשובה כדי שלא להכניס עצמו לידי נסיון, כביכול השי"ת ישלים בעדו את שאר חלקי התשובה הנדרש - באותה אשה ובאותו מקום. וכמבואר באריכות בחובות הלבבות (שער התשובה פ"י) לגבי מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט). איזהו מעוות שאינו יכול לתקן? זה הבא על העררה והוליד ממנה ממזר. דמ"מ כשיקבל עליו גדרי התשובה בכל תנאיה, אשר בכחו ויכלתו מהם, הבורא מיקל עליו תשובתו, ועובר לו על מה שנעלם ממנו ונמנע עליו, וישים לו מוצא קרוב מחטאו וירחיב אמתלאותיו בו. כגון מי שהוליד מאסורה, יכרית הבורא את זרעו, ואם הוא מצד אונאה

דאי משום הכי היה לו להתלמוד לקצר ולא להביא ריש הדברים.

ופירש אבא מורי זלה"ה, שמאלו הדברים יוצאים ענין גדול, והוא הדבר אשר דברתי, שבכל לא תעשה יחשוב בלבו החשק שהוא חושק לעשות, ומניח ואינו עושה בשביל כבוד שמים, כענין שאמר רבן שמעון בן גמליאל (תו"כ קדושים), לא יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי.

וזהו הענין שאמרה ילתא, כל מה שאסר רחמנא שרי לן כנגדו, כדי שנטעם ונדע טעם האיסור שטעמו טוב ונחשוק אותו, ונניח האסור בשביל כבוד הבורא. וכן טעם השיבוטא כטעם החזיר, ואז נדע שטעם החזיר הוא טוב ונחשוק אותו, ונניח בשביל כבוד הבורא. והנה אסר לנו התורה בשר בחלב, במה יהיה לנו חשק לבשר בחלב שנאמר אנו מניחין בשביל כבוד הבורא? אמר ליה זוויקו לה כחלא. ומה מאוד מתקו דברי אבא מורי זלה"ה בפשט הזה.

ישמח משה: מה עדיף -

נטיה לרע ולהתגבר או להיפך

ובספח"ק ישמח משה פ' ראה וז"ל, בהפסטה (ישעי' נד: טו) "וכל בניך למודי ד' וגו'", בהקדם מאמרינו עה"פ (קהלת יב: א) "וזכור את בוראך וגו' והגיעו שנים וגו'". עיין בבינה לעיתים (דרוש נ"ח) מה שפירש בזה. ואני אוסיף נופך בס"ד, כי כבר נחלקו הקדמונים איזה עדיף, אם המתאווה ומתגבר על יצרו, אם האינו מתאווה כלל. דלדעת הרמב"ם מי שאינו מתאווה כלל, אין לו שום נטיה אל הרע הוא עדיף, כי הוא השלם במדותיו ובתכונותיו, וחסידי יתקרי.

וחלקו עליו, כי אדרבה המתגבר עדיף שעושה לכבוד קונו, משא"כ מי שטבעו כך,

שתשמח בדברים של ילדות במה שאתה כופה ליצרך ואין לו שליטה עליך. אמנם אפילו שתלך בדרכי לבך ובמראה עיניך לכוף היצר הרע, אך תראה שתהיה בטוח שלא תבוא לידי חטא והרהור עבירה, שלא תאמר שכוונתך לכבוש היצר ויבקרבו ישים ארבו' (ירמי' ט: ז).

לבן אמר "ודע כי על כל אלה", אם עשית כזאת ולא תחשוב למלאות תאוותך ויצרך, כי "ביאך האלקים במשפט". על כן הזהר בדרכך שאפילו אם תלך במראה עיניך בדרכי לבך שלא ישיאך היצר לחטא באחת מהנה, עכ"ל. ועיי"ש בגמ' הנ"ל דדוקא כשעסק כל הזמן בתורה, והביא הפסוק "מזמה וגו'" (משלי ב: יא) ועי"ז זכה להתגבר על יצרו.

כל דאסר לן ורחמנא שרא לן כותיה

ובעיין זה מצינו בשל"ה הק' (עשרה מאמרות מאמר ג') וז"ל, וכענין זה קבלתי מפי קדוש ה' אבא מורי זלה"ה, פירוש המאמר בחולין פרק כל הבשר (קט:), אמרה ליה ילתא לרב נחמן, מכדי כל דאסר לן ורחמנא שרא לן כותיה. אסר לן דמא, שרא לן כבדא. נדה, דם טוהר. חלב בהמה, חלב חיה. חזיר, מוחא דשיבוטא. גירותא, לישנא דכוורא. אשת איש, גרושה בחיי בעלה. אשת אח, יבמה. גויה, יפת תואר. בעינא למיכל בשרא בחלבא, אמר ליה רב נחמן לטבחי, זוויקי [צלון] לה כחלי, עד כאן.

וקשה, וכי אשה חשובה כמו ילתא תדבר עם בעלה רב נחמן דברים כאלה אשר הם לפום ריהטא דברים בטלים, ולא זו אלא אף זו שקבעו רז"ל הדברים בתלמוד. ואין לומר שהתלמוד קבע הדברים לתלמוד הדין, שאמר זוויקו לה כחלא, שיוצא מזה הרבה לענין דינא כמו שהאריכו התוספות והפוסקים,

ויש לו רצון בפני עצמו, ואז החיוב שאל יאמר אי אפשר וכו', כי המאמר אי אפשר מורה שברצון עצמו ממאס לא זולת, וזה נגד כבודו ית', והבן.

אבל מי שהוא ע"י בחירתו ומלחמותיו כולו טוב, ונמצא כבר הוא בדביקות גמור, אם יאמר אי אפשר אינו נגד כבודו ית', דהא אין לו רצון אחרת זולתו, והיינו אמרם (אבות פ"ב מ"ד) עשה רצונו כרצונך, והבן. ועפ"ז יובן "והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב:א) ונטיה אל הרע והתאוות, כי לא יהיה נגד כבודו ית', כי לא תהיה ענין נפרד, כי רצונך היינו רצונו ורצונו היינו רצונך, והבן כי הוא נפלא בס"ד.

ועתה נשוב לפרש הפסוק "וכל בניך וגו'", כי אם אמנם מעלת האדם הוא שהוא בעל בחירה בוחר במה שירצה, אבל המעלה הגדולה שיביא את עצמו בבחירתו לגדר שיצא כמעט מן הבחירה ולא ירצה כי אם רצונו ית', ומזה יגיע למדריגה יותר גדולה, דהיינו שיהיה כל כך דבוק באלקים עד שיוורנו השי"ת תמיד בדרך יבחר (עי' תהלים כה:יב), ולא ידבר כי אם ברצון השי"ת מה שישים אלקים בפיו, ולא יתנועע כי אם ברצון השי"ת, ודבר זה עמוק מאד.

והנה מי שבא לכלל מדריגה זו, אין אדם יכול לריב אתו לומר למה עשית כך, או למה דברת כך, כי כל אשר עושה ה' הוא העושה. רק מי שאינו יודע ממדריגתו יוכל להיות שיריב אתו, אבל לא הוידעו ומכירו היטב. וזה שאמר הכתוב "וכל בניך למודי ד'", שלעתיד יהיה הכל במדריגה שיהיה לימודי ה' בכל עשייתם ותנועותיהם ודיבורם. וכיון שכולם יהיה כך, אם כן ידעו זה מזה, לכך "ורב שלום בניך", והבן.

א"כ במה עובד אדוניו. והנה אמרם ז"ל (ספרא תו"כ טו"פ קדושים) אל יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר וכו', מסייע להחולקים. ואמרם ז"ל (כ"ב יז.) בדוד שהרגו "ולבי חלל בקרבי" (תהלים קט:כב), ואברהם הפכו לטוב כענין שנא' (נחמ" ט:ח) "ומצאת את לבבו נאמן לפניך" (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה). הרי שנשתבחו במה ששוב לא היה בהם נטיה אל הרע, מסייע להרמב"ם.

אבל באמת דאלו ואלו דברי אלקים חיים, דהתחלת האדם ודאי העיקר כהחולקים, דאם נטבע כך מבטן "צדיק מה פעל" (תהלים יא:ג). אבל כשע"י מלחמתו בחזקה כבשו כל כך עד שבא לבחינת דוד המלך ע"ה, ומכל שכן לבחינת אברהם, ודאי מה טוב ועדיף מהלוחם כל ימיו, והיינו כהרמב"ם. כללו של דבר - דבהתחלתו קי"ל כהחולקים ובסופו כהרמב"ם.

וזה אצלי אחד מן הכוונות בהפסוק (קהלת יב:יג) "סוף דבר הכל נשמע וגו'", ר"ל דהאדם יש לו שתי שמיעות - יצר הטוב ואומר לו עשה כך עבוד בוראך ית' ושמע למצותיו, ויצר הרע אומר לו ההיפך, והוא שומע לדברי שניהן ובוחר באחת מהן אם לטוב אם להפכו. אבל סוף דבר, ר"ל סוף דבר האדם ראוי להיות "הכל נשמע את האלקים ירא וגו'", ולא שמועה אחרת כו' ר"ל דרק זה הוא כלו אדם שהוא על תכלית המכוון בבריאה. משא"כ זה המנצח ולוחם עדיין, הוא רק מקצת אדם שלא נשלם עדיין, והשומע ליצר הרע הוא גרוע מבהמה, והוא נפלא בס"ד.

והנה ידוע דכל זמן שיש בו צד הרע, הוא המסך המבדיל ואינו בדביקות גמור, כי לא יגור במגורו רע, אבל הוא עדיין ענין נפרד

אפשי בבשר חזיר אלא אפשי וה' גזר עלי. הנה תראה שאדרכה, מהראוי הוא עפ"י התורה לצייר בדעתו התענוג החומרי של חלק הרע, ואעפ"כ יפריש ממנו בגזירת הבורא היודע בטוב לא יותר ממנו. והגם שהוא ערב ומתוק לגוף החומרי, אבל הוא רע ומר לנפש השכלי, והוא כפיית הר"ע בתכלית - להתבונן בציור הרע ולפרוש ממנו.

והנה בהיותנו במקום המקודש היה מרור מדאורייתא, שזאת היתה המצוה בתכלית בציור הרע ולכפותו. משא"כ בהיותנו מרוחקים בעוה"ר מנוכח שער השמים, אז אדרבה השמר פן ואל לבל להעלות בדעתו ציור עריכות הרע, כי יש חשש פן יתגבר הרע ח"ו להיות דהזמן והמקום אינם מסייעים כ"כ להטוב, ואדרכה וכו' רק לעתים מזומנים במוחין דגדלות אין חשש בציור הרע, ואדרכה למצוה יחשב כקיומי מצות פרישה.

כהוגן לרמז זה, מצות אכילת מרור בזה"ז אנחנו פטורין מן התורה, רק הציור הוא עפ"י חכמינו ז"ל להורות הרמז דענין ציור הרע לעת כזאת יעשה האדם בחכמה, בעת אשר חכמתו עמדה לו במוחין דגדלות, ואין לך שעה דומה לחבירו. קצרנו במובן וסמכנו על המתבונן, עכ"ד הק'.

ובן בספה"ק פרי צדיק (שבת תשובה) דבזמנינו אסור לאדם שינסה עצמו יאמר אפשי בבשר חזיר. ועיין בתקנת השבין (אות י"ד). וכמ"ש בס' אבני שהם (אבן התועים אות ע"ב) ובס' ברוך מרדכי עה"פ "ויאמר אליהם משה החייתם כל נקבה" (במדבר לא: טו) ואי' בספרי: אמר לו פינחס, רבינו כשם שפקדנתו כך עשינו. נראה לפרש, דפנחס סבר כהא דאיתא (יומא פו:) היכי דמי בעל

מגיד משנה: עשה רצון כרצונך

כדי שיעשה רצונך כרצונך

ובמו שפירש כ"ק אדמו"ר הגה"ק זי"ע בספרו מגיד משנה (פ' עקב תש"נ) ביאור מ"ש התנא (אבות פ"ב מ"ד) הוא הי' אומר עשה רצונך כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונך. בטל רצונך מפני רצונך כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.

ובתבתי בספר הקנינים החילוק מבטל רצונך לעשה רצונך, דבטל פירושו שבאמת רצונך הוא לעשות מה שהוא היפך רצון הבורא, אלא שהתורה צוה עליו ההיפוך, ולכן חייב לבטל רצונך מפני רצון הבורא, אבל בעצם הי' רצונך אחרת. אבל עשה רצונך כרצונך פי' שיעשה לכתחילה רצונך כרצון הקב"ה שאפילו לא יתאוה לדברים אחרים, אלא כל שיעלה על דעת שזה רצון הבורא, יתאוה ומיד זה יהי' רצונך וחפצו לעשות רצון הבורא ב"ה.

ואמרו ז"ל שהמבטל רצונך מפני רצונך של הקב"ה, גם הוא ית"ש כביכול יבטל רצון אחרים, כלומר שאחרים יחשבו עליך רעה והקב"ה יבטל מחשבתם בע"כ, אבל מ"מ לכתחילה יחשבו ויתנכלו עליך להרע לך, אבל עשה רצונך כרצונך, אז יעשה הקב"ה רצון אחרים כרצונך, שלכתחילה יתאוה תאוה להטיבך ולעשות רצונך בכל שעה במסירת נפש ממש כאהבת ההורים על בניהם. וזה ביאור "והי' אם שמוע וגו'" עושה ואינו עושה, כלומר עושה ומקיים, אבל רק מטעם ביטול ואינו עושה מטעם עשה רצונם כרצונך וכו', והבן.

דרך פקודיך: אל יאמר האדם

אי אפשי בבשר חזיר

אמנם בספה"ק דרך פקודיך (מצוה י' אות ה') כתב, והנה אמרו"ל אל יאמר האדם אי

שצריך הוא להיות דוקא במבצרים סגורים שלא יבואו כלל במגע עם הרע.

וער"ז יש לבאר בזה ג"כ דברי המדרש (ויק"ר ל"ה א') שדוד המלך אמר מתחילה 'למקום פלוני אני הולך', וכמו שאמר האי תנא שילך ונכפיין ליצרן ונקבל אגרא. נואולי דזה הי' הענין שאמר דוד המלך "בחנני ה' ונסני" (תהלים כו:ב), מ"מ הי' ענין של בת שבע, ואמר על עצמו "וחטאתי נגדי תמיד" (שם נא:ה). וממילא חשב שילך למקום הנסיון ועי"ז יבורר שעשה תשובה בשלימות. וזהו הכוונה שרצה לחטוא, וכן בשלמה שרצה לבנות].

ורגלי מוליכות אותי לבית המדרש' יש לומר ב' אופנים, או בפשטות דאסור לו לאדם להעמיד עצמו לידי נסיון, וכמו שאמר לן הקב"ה לדוד בשעה שאמר "בחנני ה' ונסני" כדאי' בחז"ל דמשום זה נתפס. וזהו הכוונה 'ורגלי מוליכות אותי לבית המדרש', דהיינו שאסור ללכת להמקומות להתגבר וכו"ל. או יאמר הכוונה דהיינו מי שכבר הגיע למדרגה שרגלי מוליכות אותי לבית המדרש יוכל לעשות דבר כזה.

ועיין בספה"ק תקנת השבין (אות י"ד) ולשון אינו זו משם וכו' שדקדק בו בתוס' יוה"כ בשם מהרי"ט עיין שם. יש לומר לפי דעת רמב"ם וכל המפרשים בהא דהיכי דמי בעל תשובה וכו' שבאת וכו' באותה וכו' כפשטיה דתשובה גמורה מהמובחר צריך להיות דוקא שבאת וכו', נראה דזהו רק בעובר על לא תעשה, כמו שאמר שבאת דבר עבירה לידו וניצול, דלא כל שעתא מתרחש דבר עבירה לפניו ובאותו הגוון והענין שעבר. וגם צריך להיות אותה עבירה עצמה דוקא שכבר טעם טעם איסור ההוא, והיצר מסיתו ומתגבר נגדו בזה יותר, ולא תאוות כל עבירות שוות.

תשובה וכו' מחוי רב יהודה, באותה אשה באותו פרק באותו מקום. א"כ אם מלחמת מדין היתה תשובה לחטאם עם בנות מדין, הרי שלא היה עליהם להרגן. וזהו שאמר כשם שפקדתנו בהלכות תשובה עשינו.

ומשה השיבו דעל הכתוב "ואת הבהמה תהרגו" (ויקרא כ:טו), אמרינן (סנהדרין נד.) שלא תהא בהמה עוברת בשוק, ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה". וכיון ד"הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וגו'". ואמרינן (ילקוט"ש פ' מטות רמז תשפ"ה), ר"א בר"ש אומר, מלמד שהיו מכירין את כולן ואומר זה לזה זו היא שחטא עמה פלוני, ע"כ. א"כ בורשה הן לישראל וכדין הוא שתהרגנה.

ושמעתי מלכחל"ח ידידי ר' דוד דאננברג ע"ה בשם רבו הגה"ק מהרי"ץ דושינסקי זי"ע הי' מסיים על זה שמשה רבינו ענה להם: אז מיט פייער שפילט מען זיך נישט, ואסור להעמיד עצמו במקום נסיון.

הרבי ר' זושא מפרש "עו פנים לגיהנום" ובושת פנים לגן עדן

ובמאמר הרה"ק ר"א מקרלין בבית אהרן עה"פ (במדבר יג:ט) "הבמחנים אם במבצרים", הרבי ר' זושא מפרש "עו פנים לגיהנום ובושת פנים לגן עדן" (אבות פ"ה מ"ב), מי שהוא עו בקדושה יכול לרדת אפילו לגיהנום - למדריגות התחתונות כדי להעלות את השפל. יכול הוא ללכת בשווקים וברחובות, ואין לו לחשוש מיצה"ר השכיח שם. אבל מי שהוא בורש פנים שאין לו עזות דקדושה, עליו להיות בגן עדן דוקא כדי לשמור על עצמו שלא יבוא במגע כלל עם הרע. וזוהי הכוונה 'הבמחנים', האם יכול הוא להיות במחנים הפתוחים בשווקים וברחובות במקום שנמצאים גם עבריינים, או 'במבצרים'

יש לומר דבמצות עשה אין צריך לזה, ואין צריך בירור ע"י ביאה לידו כלל. דרק בדבר עבירה דהתשובה על אותה עבירה ביחוד של יתקפנו יצרו שייך זה. אבל במצות עשה כפי מה שכתבתי דבכלל קיום מצות עשה סגי, א"צ בזה בירור כלל שתבוא לידו, דאין לך אדם מישראל שאינו מקיים כמה מצוות בכל יום. ואפילו הריקנין שבישראל מלאים מצוות כרימון, ואפילו פושעי ישראל כמו שאמרו בסוף חגיגה (כו.). וזהו כוונת "חשבתי דרכי וגו'", דהיינו שעל עשה אינו צריך לחפש שום דבר, ורגלי מוליכות לבית המדרש, ובזה מתוקן הכל.

משא"כ בעבר על מצוות עשה, דביטול מצות עשה הוא בא מצד עצלות וקריירות, שאינו רוצה להטריח גופו לעשות המצוה, וכל המצוות שוות בזה, ואין לך רגע שאין מצות עשה מוכנת לפני האדם לקיימה, כגון לימוד תורה ואמונת ה' יתברך דאנכי ה' וגו' ואהבתו ויראתו וכדומה. וגם התשובה עצמה שהוא שב ומתחרט על מצות עשה שביטל היא עצמה מצות עשה. והרי לפניו מצות עשה של תשובה שהוא מקיימה עתה, ואין צריך שתבוא לידו דוקא אותה מצות עשה עצמה.

וגם לגירסא דילן שבאת פעם אחת ושניה,

מערכת המשנה

ליקוטים קצרים מתוך שו"ת משנה הלכות ושאר ספרי רבינו הקדוש זי"ע
נערך ע"י הרב מרדכי צבי גינזבורג | אין ללמוד מכאן הלכה למעשה

במסגרת דף היומי

ע"ז י"ט ע"ב

ללמוד לפי מה דמבואר (גדרים לז): דאין לומדים בתחילה [פי' פעם ראשונה] בשבת משום דבשבת 'אכלין' ושתין ויקיר עליהון עלמא', ופי' הר"ן 'ויקיר עליהון עלמא' על התינוקות, שמתוך שאכלו יותר ממה שדרכן לאכול בחול, איביריהם כבדין עליהם ואין יכולין ללמוד בתחילה, שצריך עיון מרובה, ע"ש.

(ג) דבימי חכמי הש"ס היו דורשין בשבת קודש לאחר הסעודה (עיין גיטין לח:), ואסור להמשיך סעודתו בזמן הדרשה, וכל אחד הי' הולך להדרשה, א"כ בשבת אי אפשר לחייב להשליש משום ששומעין הדרשה מפי הדורש.

[והנה יצא איש אחד לדייק מדברי רש"י הנ"ל שלא חשיב את יום השביעי, דבשבת צריך ללמוד כל היום בשו"ע אורח חיים כמו שכתוב בספרי חב"ד. ורבינו כתב וז"ל, לא ידענא מאי קאמר דהרי בזמן הגמ' אכתיל לא היו שו"ע אורח חיים].

והנה בתוס' הקשה על שיטת רש"י שפירש ליומי שני ימים מקרא שני ימים משנה וכו', דאכתי איכא לאקשווי מי ידע כמה חי, ולכך פי' תוס' ליומי - בכל יום צריך להשליש, שליש היום מקרא ושליש היום משנה ושליש היום תלמוד. והקשה בספר ברית עולם, דאפילו להתוס' אפשר להקשות שאפשר שימות בו ביום.

א"ר תנחום בר חנילאי, לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד. מי ידע איניש כמה חי, כי קאמרינן ביומי. ופירש"י ביומי - ב' ימים מקרא וב' ימים משנה וכו' וכן כל שבוע ושבוע, ע"כ.

הנה מקשים לפי מה שפירש רש"י ד'יומי' היינו ב' ימים מקרא וכו', א"כ יום השביעי דהיינו ש"ק מה תנא עליו.

ורבינו (חידושי משנה קידושין עמ' רס"ה) כתב ליישב בג' אופנים. א) לפ"מ דמבואר בירושלמי תלמידי חכמים שעוסקים בתורה כל ימי השבוע ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתיה קצת בשבת, דהא מתענגים בלימודם כל ימי השבוע, משא"כ בעה"ב ופועלים שאין עוסקים בתורה כל ימי השבוע יעסקו בתורה בשבת (והובאו הדברים בשו"ע או"ח סי' ר"צ בהג"ה). ולפ"ז מי שעוסק בתורה כל ימי השבוע ומשלש תורתו, א"כ בשבת יכול להמשיך יותר בעונג אכילה ושתיה, ולכן לא אמרו לו שישליש גם בשבת.

(ב) דהרי כתב המחבר (יו"ד סי' רמ"ו) בשם הרמב"ם, דהא דאמרינן לעולם ישלש אדם תלמודו, זה דוקא בתחילת לימודו, וכ"כ רבינו ירוחם (הביאו הב"ב בדק הבית) וז"ל, יש מפרשים שכתבו דהא דאמרינן שליש במקרא וכו' דייקא לתינוק שלא קרא עדיין מקרא כל צרכו. וממילא יש לומר דגם דעת רש"י כן. ולפי זה פשוט דבשבת לא יוכל

ורבינו כתב ליישב, דמצינו כל העוסק בתורה אין מלאך המות שולט בו. וכן מצינו בדוד המלך (שבת ל.ל:) שנודע לו שימות בשבת, ועסק בתורה כל היום ולא הי' יכול מלאך המות ליטלו מן העולם. ולכן לא

חיישינן שמא ימות באותו היום אם עוסק כל היום בתורה. והגם שצריך לאכול, יכול ללמוד אז במחשבה והוא ליה בכלל לימוד התורה דמקיים בו 'והגית בו' (עי' שו"ת משנה הלכות ח"ח סי' רצ"ג).

מצבת הרה"ק רבי דוד מורגנשטרן מקאצק זי"ע (שני משמאל) ליד מצבת אביו (לימין)

הילולא דצדיקיא

כ"ב תמוז תרל"ג

הרה"ק רבי דוד מורגנשטרען מקאצק זי"ע

רבינו דוד נולד בשנת תקס"ט (1809 למס') בטומשוב (Tomaszow Lubelski, Poland), לאביו הרה"ק השרף רבי מנחם מענדל מורגנשטרען מקאצק (Kock, Poland) זי"ע, ולאמו מרת גליקל ע"ה, בת רבי אייזיק רייז"ל מטומשוב.

ימי נעוריו

כשנולד רבינו היה אביו בפרשיסחא (Przysucha, Poland), והסתופף בצלו של היהודי הקדוש זי"ע. כאשר הודיעו לו את הבשורה, נענה ואמר: "ויהי דוד בכל דרכיו משכיל" (עי' שמואל א' יח:יד). ואכן בברית קרא את שמו בישראל 'דוד', על שם זקנו הגאון רבי דוד היילפרין זצ"ל אב"ד אוסטראה (Ostroh, Ukraine) זאסלוב (Iziaslav, Ukraine), מתלמידי הבעש"ט זי"ע, גם נקרא על שם זקנו מצד אמו הגאון רבי דוד סגל מגוריי (Goraj, Poland) זצ"ל.

השרף מקאצק העריך מאוד את רבינו, והיה רגיל לומר: "מיין דוד'ל". הוא ניבא עליו עוד בילדותו שיהיה ראש וחשוב. עוד אמר: "דוד'ל שלי, כל מה שייבקש יושיטו לו בקנה משמים". אביו לקחו עמו בנסיעותיו אל רבו הקדוש הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע.

לא זזה ידו מאביו הקדוש, והגם שכידוע הסתיר הרבי מקאצק הרבה ממדרגותיו, אבל לפניו לא היה מסתיר כלום. רבינו ראה הכל והבין את כל, וכל ימי חייו לא פלט ממנו דיבור אחד ולא נודע לשום איש כי באו הדברים לקרבו, והצניע לכתו עם אלקיו.

על גודל עבודתו בהצנע לכת תעיד עובדא הבא: פעם נחלה רבינו קשות עד שהיה גוסס רח"ל. לפתע הוטב מצבו, וקם ממחלתו בריא כאחד האדם. שאלו אביו השרף: "בני, מה ראית כשהיית מרחף בין חיים למות?" ענה רבינו: "בהיותי גוסס, בא אלי היצר הרע, וביקש ממני שאומר וידידי בקול רם כדי שתשמעו אנשים הנוכחים". שאלו אביו: "ומה ענית לו?" השיב רבינו: "אמרתי לו כי אצלינו בקאצק אין נוהגין לומר וידידי בקול רם, אלא בקול דמומה דקה".

פרק האיש מקדש

בעזרתו של הרבי ר' בונם מפרשיסחא בא רבינו בברית האירוסין עם מרת חיה טויבה ע"ה, בתו של הנגיד החסיד רבי צבי הירש גרינוואלד זצ"ל מאפאטשנע (Opoczno, Poland), ומכנה בפי כל ר' הערשל'ה דישקעס', על שם אשתו, אשת חיל אמתית וששמה היה דישקא. ר' הערשל היה מצאצאי בעל גאון צבי ובעל מגיני שלמה. הוא הסתופף עוד בצלו של הרבי מלובלין (Lublin, Poland) זי"ע ואצל הרבי ר' בונם.

ר' הערשל היה קרוב משפחה של הרבי מלובלין, ומסופר: פעם אחת בא אל מון הקדוש מלובלין החסיד הנגיד ר' הערשל. בפעם הראשון בנסעו אליו בצירוף כמה אנשים, בא לקבל שלום, והרבי

נתן לכולם שלום, ואחר כך השיב לו, שלקרוב צריך ליתן שלום אחר, כי הוא מכיר בו שהוא קרוב.

אח"כ אמר לו הרבי, שבכל עת שישע אחר מסחר היין, יסע דרך לובלין ליטול רשות. באותה תקופה היתה קאזניץ (Kozienice, Poland) תחת ממשלת פרייסין (Prussia / Preussen), ור' הערשל הוביל היין ממדינה שהיתה בשליטת הקי"ר"ה [הקיסר ירום הודו]. פעם אחת עבר על הציזוי הנ"ל ולא לקח רשות. בעת שהעביר היין על הגבול, לקחוהו השומרים מפקידת פרייסען. דבר זה אירע בתחילת ליל מוצש"ק. הרבי מלובלין ישב אז עדיין בסעודה שלישית, ואמר: "הירשל אינו מניח אותי לישיב, ואני צריך לבקש עבור". בזה הרגע טעמו השומרים היין, וראו שהוא מים, ושחקו ממנו, ונתנו לו בחזרה. תיכף נסע ר' הירשל ללובלין. בבואו על המפתן אמר לו הרבי: "לא הנחת אותי אפילו בסעודה שלישית. אולם משום יין נסך לא תחוש, כי אין זה היין כלל".

עוד מסופר, כאשר יצא ר' הערשל מבית אביו לעסוק במסחר היה לו ערך ג' מאות ר"ט [רובעל טהאלער]. הוא נסע אל הרבי מלובלין לשאול בעצתו באיזה מסחר יעסוק. הרבי צוה לו לבנות בית של אבנים. שאלו ר' הערשל: "הרי מעות אלו אינן מספיקות לבנות אפילו בית של עצים, ומכ"ש בית של אבנים?" אמר לו הרבי: "אני מצווה אותך שתבנה בית של אבנים דוקא". ר' הערשל חזר למשפחתו שלא נמנו על עדת החסידים, ואמר להם כי הרבי צוה לבנות בית של אבנים. הם שחקו ממנו, איך יבנה בית עם הסכום שיש לו. אבל ר' הערשל ברוב אמונת צדיקים שהיה בו לא הסתכל על כלום, והתחיל לבנות בית של אבנים. כשחפר בערך אמה אחת, מצא בתוך האדמה אבנים של סיד. הוא חפר עוד ומצא הרבה אבנים של סיד. הוא החליט למכור אותם, ואכן הרויח הרבה, והיה ביכולתו לבנות את הבית, ונשארו לו הג' מאות ר"ט במזומן. (ליקוטים חדשים סיפורי מעשיות עמ' נ"ג)

פעם כאשר נסע הרבי מקאצק יחד עם רבינו לפרשיסחא, שם ראה אותו ר' הירשל'ה דישיקעס, עד מהרה עמד על מעלותיו הטובות, וביקש לקחתו לו לחתן. הוא נכנס אל הרבי ר' בונם לשאול אם דעתו מסכמת לשידוך. אכן הרבי הסכים לשידוך, וברכו שיברך על המוגמר.

אולם חיה טוביה הנערה לא רצתה בשידוך זה, היא נימקה את סירובה בזה שהמחותן הוא עני מרוד. ר' הערשל נסע יחד עם בתו לפרשיסחא כדי שהרבי ר' בונם ישפיע עליה להסכים לשידוך. הצדיק עשה כן, הוא אמר לה: "האמיני לי כי אני דואג לך כאילו היית בתי, ואני אומר לך שהשידוך הזה טוב הוא בשבילך". אז יצא השידוך לפועל.

בשעה שרבינו נסע לחתנותו, וביקר אצל זקנו ר' אייזיק להפרד ממנו, אמר לו ר' אייזיק: "דוד היה אדיב כלפי בני אדם ויהיו גם הם אדיבים כלפיך". לפעמים היה הרבי מקוצק מזכיר לבנו שישמור על צוואת אביו זקנו.

בשנת תקפ"ז (1827 למס') ח' אלול ביום הששי התקיימה החתונה בפרשיסחא, כי רצו שהרבי שפעל בשביל השידוך ישתתף בשמחה, אך הרבי היה אז חולה אנוש, ולא היה מסוגל לנסוע אל החתונה, על כן קיימו את החתונה בפרשיסחא. אולם ביום ראשון לאחר החתונה נסעו ברשותו של הרבי לאפאטשנע, כדי לחוג שם את שבעת ימי המשתה.

ביום שלישי י"ב אלול עלה הרבי מפרשיסחא לגנזי מרומים. משהגיעה השמועה לאזני הרבי מקאצק, חזר מיד לפרשיסחא כדי להתאבל שם אחרי רבו הגדול.

מיד לאחר מכן הוכתר רבי מנחם מענדל לרבי של חסידים, והוא החל לנהל אדמו"רות בטומשוב. אולם רבינו לא נסע עמו תיכף לטומשוב, אלא נשאר בבית חותנו ר' הירש'ל דישקעס במשך למעלה משנה, דהיינו כל אותה תקופה שבה ניהל השרף את העדה בטומשוב. שם סבל מעניות ומדידות. אולם לאחר שקבע את ביתו בקאצק עבר גם רבינו לשם, וחי שם תחת השגחתו והשפעתו של אביו הגדול.

בקאצק פתח לו רבינו בית מסחר למנופקטורה, אך לאמיתו של דבר ניהל זוגתו הרבנית את העסק, בעת שהוא עצמו ישב על התורה ועל העבודה. הרבנית הייתה נוסעת ללאדז' (Łódź, Poland) כדי לקנות סחורה, והיתה מגלה חריצות רבה במכירתה עסק זה שהצליח בס"ד, והכניס פרנסה בריוח, והוא אף עבר בירושה לבנו הבכור הרה"צ רבי ישע"ל.

על כס ההנהגה

ביום כ"ב שבט שנת תרי"ט (1859 למס') נפטר השרף מקאצק, והתחילה תקופה חדשה בשביל רבינו, עליו הוטל העול למלא את מקום אביו, ולנהל את העדה. אמנם חלק גדול מחסידי אביו נסעו להרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, אך הרבה המשיכו לנסוע אליו.

הגאון החסיד רבי אלעזר מביאליסטוק (Białystok, Poland) זצ"ל, לא ידע אחרי פטירת רבו הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע אנה לפנות - אם להישאר אצל רבינו, או לנסוע אל רבי אחר, מכיון שרבינו לא ניהל עדה ולא אמר תורה. כך הסתובב בקאצק ימים אחדים אחוז מחשבות. באחד הימים נפל בדעתו להיכנס אל הרבנית מקאצק ע"ה, אולי יודע ממנה דבר מה אנה יפנה. ברם רגליו הוליכוהו אל חדרו של רבינו. כשראה אותו, פתח רבינו ואמר: "רש"י אומר על הפסוק (בראשית יח:ט) "איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל", 'צנועה היא'. וקשה, לכואי נפקא מינה? "אלא דע", אמר רבינו לרבי אלעזר: "בשעת בריאת העולם קטרגו המלאכים, ואמרו: "מה אנוש כי תזכרנו"? אמר להם הקב"ה: "חכו מעט, ותראו שיבוא אדם אחד ושמו אברהם, ובעבורו היתה כדאית כל הבריא". כאשר בא אברהם אבינו ע"ה ונשתלם, הלכו המלאכים לראותו, ולא מצאו בו כפי שדימו, כי ראוהו מתעסק בשוורים. אמרו, אם כן נלך ונשאל לאשתו, אולי ממנה נדע מה טיבו. ועל כך השיב להם אברהם אבינו ע"ה: "הנה באהל", צנועה היא ומצניעה עצמה, ולא תדעו כלום". כאשר שמע רבי אלעזר תורה זו, והבחין שתפס רבינו את מחשבתו אמר: "אם כן אתם הרב", ונשאר בקאצק.

(אוצרות החן פ' וירא ד"ה איה שרה)

בנו הרה"ק רבי ישראל מפילוב (Pulawy, Poland) זי"ע כתב בקונטרסו אהבת דוד אודות הנהגתו של אביו: "ואאמור'ר זצ"ל הסביר פנים לכל אמרותיו של הרבי הזקן בעומק גדול, והיה מחדש בכל פעם דרך חדש בעניני יראה ואהבה ובעבודת הש"ת, והיה אומר על עצמו שהוא היה יחיד בזה לבוא על תכלית כוונת אביו הקדוש מאור הגולה זצ"ל, כי אם כל הגאונים והקדושים זצ"ל שהיה סרים למשמעתו לא היו בתמידות אצלו. גם הסתיר לפניו הרבה דברים, ולפניו לא היה מסתיר, וראה הכל, והבין את כל. וכל ימי חי' זקני הקדוש זצ"ל לא הפליט ממנו דיבור אחד, ולא נודע לשום איש כי באו הדברים לחרסו, והצנע לכתו עם אלקיו, עד שבא שעתו ליטול המשרה על שכמו, והיה קשה בעיניו כקריעת ים סוף לגלות מצפוניו, מה שהיה רגיל להסתיר.

ובעזהש"י השם פה לאדם ובורא נ"ב שפתים, הפתיח פה קדשו, והיה כמעין המתגבר, והראה

נפלאות מתורתו. וכל אמרותיו היה בלשון אשכנז [אידיש] כמנהג אביו, והכל עפ"י סוד, רק הסוד הטמינו לעצמם ונובלות חכמה, והסבירו לפנינו. וכן שמעתי ממונו בפירוש, שרצונו ורצון אביו הקדוש היה רק להכניס בלב ישראל המקשיבים לקולם, שיהיה להם במה לעשות עצות בנפשם בעצמם בעבודת הש"ת. ובמופלא ממך אל תדרוש, ואין עסק בנסתרות למי שאינו מוכשר לזה, והמבין יבין.

רבינו לא דחה פני איש, הסכים אפילו לטהר חוטא מחטא, ולרחוץ את נפשו. אבל דרך תמיד את המתיהרים והגאוותנים, לכגון אלה לא היה כל מקום אצלו. סיפר בן גיסו הרה"צ רבי משה יחיאל זצ"ל, רבה של יאדימובה (Adamów, Poland): "פעם באתי לדודי האדמו"ר רבי דוד מקוצק, עמדתי ליד הדלת מוכן להכנס אליו לקבל ברכת שלום. הרהרתי בלבי, אמרו חז"ל (שבת קד). הבא לטהר מסייעין לו, והיכן הסיוע שלי? תוך כדי הרהורי הגיע תורי להכנס לחדרו של האדמו"ר. מיד הוא פתח, ואמר: "אתה חושב שאם אדם רוצה מעט, מסייעין לו הרבה. טעות בידך - אמרו (שיהש"ר ה' ב) פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. פירוש, אתם אל לכם לבקש גדולות, אפילו אם תעבדו בכל כוחכם, אל תחשבו אלא על חוד של מחט. הש"ת ברוב חסדו עלול לפתוח לכם הרבה עד לפתחו של אולם, אבל בתנאי שתבקשו קטנות, כי לא מגיע לכם יותר".

סיפר אחד מחסידיו: "פעם באתי לקאצק, וחושב אני בלבי, מדי שנה שומע אני כמעט אותן התורות, אותם הדברים. לשם מה חוזר האדמו"ר ומשננם מדי שנה בשנה, אם אין הם נכנסים די ללב. בליל שבת בעת בו ניהל האדמו"ר את שולחנו, הזכיר את שמי, ומיד פתח ואמר: "ויגש אליו יהודה" (בראשית מד:ח), אליו - אל עצמו. חזר ושינן לעצמו שנית את אשר אמר כבר, כפל דבריו עם כדי שיכנסו הדברים לעומקא דליבא של יהודה, יחדרו יותר עמוק, ודברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, ודברים היוצאים מפנימיות הלב נכנסים לפנימיות הלב חודרים מבעד לקליפה". סיים האדמו"ר, ושוב הזכיר את שמי. אז הבינתי כי שיחתו מתכוונת אלי, אם כי איש מהחסידים אשר בבית המדרש לא הבין למי ימזון המלים.

לפעמים אמר לאלו שנסעו אליו, מדוע באו אליו, הרי בעירם שוכן איזה חסיד מופלג מהאריות שבחבורה. ומסופר: פעם הגיע לרבינו יהודי ליפקד בדבר ישועה ורחמים, והזכיר לפניו חולה הזקוק לישועה. שאלו רבינו: "מאיפה אתה". השיבו היהודי: "מאוסטראו מאזוביצקי" (Ostrów Mazowiecka). התפלא רבינו בגודל ענותנותו ואמר לו: "אם כן למה באת אלי? הרי יש לכם שמה החסיד רבי לייב".

פעם שאלו חסיד אחד: "מדוע נחוץ לנסוע לרבי, הרי כדי לשמוע דברי תורה ודברי מוסר, יש הרבה ספרים שממנו יכולים ליקח מוסר השכל, ולמה צריך לנסוע דוקא לרבי?" אמר לו רבינו: "מצינו ענין כזה אצל יתרו. כתיב (שמות יח): "וישמע יתרו", ופרש"י מה שמועה שמעו ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק. ולכאורה יפלא, למה צריך רש"י לפרש מה שמועה שמעו ובא, הלוא מקרא מלא הוא "וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". עוד יש להבין, הרי כל הגוים שמעו, כמו שמבואר ב'אז ישיר', אם כן מדוע מפרטים רק את יתרו.

אלא התירוץ הוא, יתרו הבחין שגם עמלק שמעו בתוך שאר העמים מה שעשה ה' לישראל, ועם כל זה לא לקח מוסר לעצמו, ולא עוד אלא שיצא ללחום נגד ישראל. מזה השכיל לדעת שעל פי השמועה לבד אין באפשרי לקנות השלימות האמיתית כראוי. לכן בא יתרו בכבודו ובעצמו לראות

ולשמוע. זהו שפרש"י מזה שמועה שמעו **ובא**, דייקא בעצמו בא, ולא רצה לסמוך על השמועה. ומתרג' רש"י קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". סיים רבינו: "נראה מזה אשר מההכרח לבוא לרבי בעצמו, אם בדעתו לקנות השלימות האמיתי, ואין לסמוך על השמועה".

רבינו אמר, אל ישפיל האדם את עצמו, ויאמר 'מה מעשי חשובים כי אני בשר ודם', אלא אדרבה לפי שאני בשר ודם כל מה שאני עושה רצון הבורא חשוב בעיני השי"ת.

(נפלאות חדשות פ' בחקותי ד"ה במדרש)

איתא במדרש (אסת"ר ז' ה') שני עשירים עמדו בעולם, אחד בישראל ואחד באומות העולם וכו', שלא היה מתנתן של הקב"ה, אלא חוטפין אותה להם. שאל רבינו, האין יכולים לחטוף עשירות לעצמן מבלי שהשי"ת יתן להם. והשיב: השי"ת נתן עשירות בעולם כדי שיתרבה כבוד שמים, אך היו חוטפין אותה להם, שלקחו לעצמם, ולא עשו רצון השי"ת עם העשירות.

(נפלאות חדשות פ' מטות ד"ה המדרש)

איתא במדרש (שיהש"ר א' ט') "ועש משתה" (מ"א ג:טו), א"ר אלעזר, מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה. אמר על זה רבינו, בסעודה זו עושין סעד ותמיכה לזה שגומרה, שיהיה לו במה להתחיל ללמוד, כיון שהשיג ידיעה יתירה בפעם הזאת, או איזה מעלה שהשיג ע"י משנתו, כי בלתי אפשר שלא יולד איזה השתנות לטובה מרוב משנתו. ומשום הכי עושין לו סעד ותמיכה שלא יפול מזה, ויחזק במעוזו וילך יותר וישיג יותר בלימודו שנית. והוא כענין סעודת חתן הידועה למביני מדע, כמו שעשה שלמה המלך ע"ה בהשגת הנבואה שיתקיים בידו הנהגת המלכות עפ"י נבואה ורוח"ק, כן בכל לומדי תורה"ק שמושיג ומגיע לאיזה דרגא, צריך סעד ותמיכה שיתחזק להתנהג להלאה עם אותו עליה, שלא יפול, וממילא יעלה יותר. וכן במצוה מסוימת שזכה להגיע אליה ברוב יגיעה, ודאי שנשאר בלב ישראל איזה מעלה שיזכה בה יותר.

(שיח שרפי קודש ח"ה תורה אות פ"ה)

פטירתו

בסוף ימיו נחלה רבינו במחלת האסכרה (diphtheria), ונשמתו הטהורה עלתה לגנזי מרומים ביום כ"כ בתמוז תרל"ג (1873 למס'), ונטמן ליד אביו הקדוש.

צאצאיו

רבינו השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים, ואלו הן: בנו הרה"ק רבי יעקב יהושע ז"ע, מילא מקום אחיו רבי ישראל חיים בפילוב. בנו הרה"ק רבי חיים ישראל מפילוב ז"ע. בנו הרה"ק רבי צבי הירש מלומאז (Łomazy, Poland) ז"ע. בנו הרה"צ רבי ברוך מרדכי זצ"ל נפטר בצעירותו. בתו מרת רוחמה ע"ה, אשת רבי יעקב שפירא ז"ל. בתו מרת דבורה גיטל ע"ה, אשת רבי שמחה בונים עסטרייך ז"ל. בתו מרת רבקה ע"ה, אשת רבי פייבל ווינגוט ז"ל. בתו מרת גליקא ע"ה, אשת רבי יעקב פלומנברג ז"ל. בתו מרת לאה ע"ה, אשת רבי רפאל יעקב טומן ז"ל. בתו מרת שיינדל ע"ה, אשת רבי אליעזר לנדברג ז"ל. בתו מרת נחמה ע"ה, אשת רבי אברהם גרפינקל ז"ל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקורות: תולדותיו בספרו אהבת דוד

מגיד משנה לנוער

פרשת בלק

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו" (כג:כא). מען דארף פארשטיין, חז"ל זאגען דאך (ב"ק נ.) דער וואס זאגט אז הקב"ה איז א ותן איז נישט גוט. אויב אזוי, ווי זאגט ער אז 'לא הביט און ביעקב', אז דער אייבישטער זעהט נישט קיין זינט ביי די יודען.

מי ש'מלמד זכות על ישראל הקב"ה אוהבו

קען מען זאגען עס שטייט (אבות פ"א מ"ו) מען זאל דן זיין יעדען מענטש לכף זכות. און די גמרא זאגט (שבת קכז:) יעדער וואס איז דן לכף זכות, איז מען איהם פון הימל דן לכף זכות. אבער דער וואס איז מלמד חובה, רהט די שכניה נישט אויף איהם. און דאס זאגט דער פסוק 'לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל', דאס מיינט דער וואס זעהט נישט שלעכטס ביי יודען, אויף איהם רהט די שכניה ווייל ער איז מלמד זכות אויף כלל ישראל. און דאס איז דער סימן, אז ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו', תרועה איז מלשון רעות, דער אייבישטער וועט כביכול זיין חבר.

הקב"ה ברא את העולם בלשון הקדש

"וישם ה' דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר" (כג:ה). קען מען זאגען, עס שטייט אין גמרא (סוטה לח.) אויף דעם פסוק (במדבר ו:כג) "כה תברכו את בני ישראל", די כהנים זאלען בענטשען בלשון הקדש. און מיר געפונען אין חז"ל (ב"ר י"ח ד', ועי' רמב"ן פ' כי תשא ל:ג) ד"ה מחצית השקל בשקל הקדש) הקב"ה האט באשאפען די וועלט אין לשון הקדש, און האט געגעבען די תורה אין לשון הקדש, און האט גערעדט מיט די נביאים אין לשון הקדש. אויף די מלאכים רעדען לשון הקדש.

הקב"ה שם הדבור בפי בלעם דוקא בלשון הקדש

ווען בלעם האט באקומען די נבואה אין לשון הקדש, האט ער געטראכט אז פאר בלק וועט ער איבערגעבען די נבואה אין זיין שפראך, און ער וועט שוין טוישען אז זיין כונה איז נישט צו בענטשען די יודען. אבער דער אייבישטער האט דאס נישט צוגעלאזט, נאר ער האט געוואלט ווייזען זיין ליבשאפט צו די יודען. פארדעם האט דער אייבישטער אריינגעלייגט די ווערטער אין מויל פון בלעם, ער זאל רעדען לשון הקדש און נישט טוישען גארנישט פון וואס ער האט מקבל געווען ביי די נבואה. און אזוי האט הקב"ה געזאגט "שוב אל בלק וכה תדבר" - לשון הקדש, און ממילא וועט ער נישט קענען טוישען.

יארצייטען פון צדיקים

הרה"ק רבי דוד מארגנשטערן מקאצק זי"ע

כ"ב תמוז תרל"ג

רבי דוד איז געבוירען אין יאר תקס"ט אין טומשוב, צו זיין טאטע הרה"ק הש"ר רבי מנחם מענדל מארגנשטערן מקאצק זי"ע, און זיין מאמע מרת גליקל ע"ה, די טאכטער פון רבי אייזיק רייזל פון טומשוב.

דער גאון און חסיד רבי אלעזר מביאליסטאט זצ"ל, וואס איז געווען פון די חסידים פון ש"ר פון קאצק, האט נאך זיין פטירה נישט געוואוסט צו וועלכען רבי'ן זאל ער פארען - צו זאל ער גיין צו זיין רבי דוד, אדער פארען צו א צווייטער רבי, ווייל רבי דוד איז געווען ביי יעצט גאר שטארק באהאלטען.

איין טאג האט ער געטראכט אריינגיין צו די קאצקער רעבעצין, אפ"ש ווייסט זי וואו ער זאל גיין. אבער זיינע פוס האבען איהם געטראגען אין צימער פון רבי דוד. ווען דער רבי האט איהם געזעהן, האט ער געזאגט: "רש"י זאגט אויף דעם פסוק (בראשית יח:ט) "איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל" - צנועה היא. איז שווער, מאי נפקא מינה? נאר זאלסט וויסען, ביי בריאת העולם האבען די מלאכים מקטרג געווען, און האבען געזאגט: "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ח:ה)? האט הקב"ה געזאגט: "ווארט אביסעל, און איהר וועט זעהן אז עס וועט קומען א מענטש וואס הייסט אברהם, און פאר איהם איז געווען כדאי צו באשאפען די וועלט". ווען אברהם אבינו ע"ה איז געקומען, זענען די מלאכים איהם געגאנגען זעהן, אבער זיי האבען נישט געטראפען וואס זיי האבען זיך פארגעשטעלט, ווייל זיי האבען געזעהן אז ער באשעפטיגט זיך מיט זיינע אקסען. האבען זיי געזאגט, לאמיר גיין פרעגען זיין ווייב, אפ"ש ווייסט זי וואס זענען זיינע מעלות. האט אברהם אבינו ע"ה געזאגט פאר זיי: "הנה באהל" - צנועה היא, זי באהאלט זיך, און איהר וועט גארנישט וויסען פון איהר". ווען רבי אלעזר האט געהערט די תורה, און דערפון פארשטאנען זיין מחשבה, האט ער געזאגט: "אויב אזוי זענט איהר מיין רבי", און ער איז געבליבען אין קאצק.

(אוצרות החן פ' ורא ד"ה איה שרה)

איינמאל האט א יוד געפרעגט פאר רבי דוד: "פארוואס דארף מען פארען צו א רבי, אויב כדי צו הערען דברי תורה און מוסר, עס איז דאך דא אסאך ספרים, וואס פון זיי קען מען לערנען מוסר השכל, פארוואס דארף מען עקסטער פארען צו א רבי?" האט דער רבי געענטפערט: "מיר געפונען אזא ענין ביי יתרו. עס שטייט (שמות יח:א) "וישמע יתרו" זאגט רש"י וואס האט ער געהערט אז ער איז געקומען? קריעת ים סוף און מלחמת עמלק. לכאורה איז א וואונדער, פארוואס דארף רש"י זאגען בכלל 'מה שמועה שמע ובא' - עס שטייט דאך קלאר "וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". נאך דארף מען פארשטיין, אלע גוים האבען דאך געהערט,

אזוי ווי מיר זעהן ביי די שיירה. אויב אזוי, וואס רעכנט די תורה אויס נאר אז יתרו האט געהערט?

אבער דער תירוץ איז, יתרו ווען ער האט באמערקט אז עמלק האט דאך אויף געהערט די אלע ניסים, אבער פון דעסטוועגען האט ער נישט גענומען קיין מוסר דערפון, און נאך מער, ער איז אפילו ארויסגעגאנגען אין א מלחמה קעגען די יודען. פון דעם האט יתרו פארשטאנען, אז הערען אליין איז נישט גענוג כדי קונה זיין אמת'ע שלמות. פארדעם איז יתרו געקומען בכבודו ובעצמו צו זעהן און צו הערען. און דאס זאגט רש"י 'מה שמועה שמע ובא', אז ער איז אליין געקומען, און האט זיך נישט פארלאזט אויף וואס ער האט געהערט. זאגט רש"י, דאס איז ווייל ער האט געהערט פון קריעת ים סוף און אויף מלחמת עמלק.

האט דער רבי צוגעענדיגט: "פון דעם זעהט מען אז מען מוז קומען צו א רבי, ווייל נאר אזוי קען מען קונה זיין אמת'ע שלימות, און מען קען זיך נישט פארלאזען אויף וואס מען האט געהערט".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזל טוב וגדיא יא

מע"כ הגה"צ אב"ד ברעזאן שליט"א
לרגל הולדת נכדו בשעטו"מ

לידידנו הרה"ח ר' דוד ארי' פריעדמאן שליט"א
והרה"ג ר' יעקב יוסף פריעדמאן שליט"א
לרגל הולדת נינו-נכדו בשעטו"מ

לידידנו הר"ר יוסף מאיר אקסלרד שליט"א
לרגל הולדת בנו בשעטו"מ

לידידנו הר"ר מנחם מענדל טענענבוים שליט"א
לרגל אירוסו בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר אברהם מוללער שליט"א
לרגל נישואי בנו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר פינחס רובין שליט"א
לרגל אירוסו בנו עב"ג בשעטו"מ